

В. І. Леонова

**ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ
В УКРАЇНІ**

Методичні рекомендації

2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державний заклад: «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Південний науковий центр АПН України

В. І. Леонова

**ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ
В УКРАЇНІ**

Методичні рекомендації

**Одеса
Букаєв Вадим Вікторович
2019**

ББК
УДК
Л

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу: «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол №

Рецензенти:

Леонова В. І.

Л Волонтерський рух в Україні
: методичні рекомендації. / В. І. Леонова. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. С.

У цьому навчально-методичному виданні представлені методичні рекомендації для самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання з дисципліни «Волонтерський рух в Україні».

Видання адресоване студентам спеціальності 231 «Соціальна робота», волонтерам, викладачам та усім, хто цікавиться питанням волонтерської діяльності.

ББК
УДК
Л

Леонова В. І., 2019

ЗМІСТ

Вступ	5
--------------------	----------

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.....7

1. Зміст лекційного курсу.....	7
2. Структура навчальної дисципліни.....	8
3. Критерії оцінки навчальних знань студентів.....	9

РОЗДІЛ II ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....12

1. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	12
2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	13
3. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ.....	20
4. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО СКЛАДАННЯ ЗАЛІКУ.....	24
5. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З КУРСУ «ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ»	25
6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	28
7. ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ.....	38

ВСТУП

Волонтерська допомога — один із важливих методів добровільної соціальної роботи. Основні підходи до неї сформульовані у Загальній декларації волонтерів, яку прийнято на IX Конгресі Міжнародної асоціації волонтерів (Франція, 14 вересня 1990 р.). Волонтерство — інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку. Це добровільна, непрофесійна соціальна робота, яка сприяє поліпшенню якості життя особистості, особистісному зростанню, поглибленню почуття солідарності, задоволенню потреб людини.

Волонтерська діяльність сприяє самореалізації, особистісному росту, саморозвитку особистості, успішній соціалізації, допомагає одержувати навички взаємодопомоги та взаємопідтримки та має суспільно корисний характер. Вона має низку суперечностей: між потребою суспільства у фахівцях цього профілю, здатних до здійснення волонтерської діяльності, і недостатнім рівнем підготовки майбутніх волонтерів до її виконання; вимагає посиленої уваги до якості підготовки волонтерів за рахунок використання сучасних технологій навчання.

Сьогодні Україна знаходиться на етапі становлення та розвитку громадянського суспільства на принципах свободи, творчості, гуманізму, милосердя. Цей доволі складний та тривалий процес обумовлюється суперечливою політичною і соціально-економічною ситуацією, яка склалася в державі. Демократична держава Україна розглядає соціальні пріоритети як провідні напрями державної політики, намагається вирішити значну кількість соціальних проблем шляхом залучення соціальних інституцій та неурядових організацій до соціально-педагогічної діяльності, створенням розгалуженої системи різноманітних соціальних служб. Проте кадрове забезпечення установ соціальної сфери не відповідає вимогам сьогодення. Не вистачає достатньої кількості професійно підготовлених соціальних працівників та соціальних педагогів для забезпечення різних напрямів соціально-педагогічної діяльності. Саме тому за останні роки в Україні активно стимулюється добровільна діяльність та розвивається волонтерський рух. Волонтери сьогодні розглядаються як повноправні суб'єкти соціально-педагогічної діяльності. Роль волонтерства у соціальній сфері визнана на державному рівні, що знаходить своє підтвердження у законодавчих документах, зокрема, у Законах України «Про волонтерську діяльність», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», в яких добровільна праця волонтерів визнається необхідною та суспільно корисною. Особливість волонтерського руху в Україні полягає у тому, що найбільш чисельною групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь. Сьогодні в Україні волонтерський рух серед молоді набув масового характеру у різних сферах суспільного життя, зокрема, освіти, охороні здоров'я, соціального захисту населення тощо. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем, самореалізуватися через ініціювання проектів та програм соціально-педагогічної спрямованості. Запропонований курс «Волонтерський рух в Україні» охоплює актуальні питання теорії і практики їх соціально-педагогічної діяльності. Ознайомлення студентів з основами організації волонтерської діяльності, сприяє не лише формуванню належного професійного рівня та готовності до роботи у даному напрямі, а й розвитку особистої громадянської відповідальності, соціальної активності. Ця програма містить поділ на залікові кредити, змістові модулі, розрахунок бюджету часу на лекції, практичні заняття, самостійну й індивідуальну роботу, критерії оцінювання знань та умінь згідно з вимогами кредитно-модульної системи підготовки фахівців, список основної і додаткової літератури. Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитномодульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Волонтерський рух в Україні», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів. «Волонтерський рух в Україні» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Мета курсу: сприяти оволодінню студентами основними знаннями та вміннями, необхідними для організації волонтерських груп за умов майбутньої професійної діяльності, а також розвитку в студентській молоді соціальної активності, навичок усвідомленого та активного вибудовування власного життя.

Завдання курсу:

- визначити роль та функції волонтерів у сфері соціально-педагогічної роботи, окреслити коло їхньої діяльності в організаціях різного типу;
- ознайомити з методами залучення людей до волонтерської діяльності та способами їх заохочення;
- навчити складати волонтерські програми та здійснювати управління діяльністю волонтерів;
- формувати індивідуальний стиль професійної поведінки та діяльності майбутніх фахівців.

Після опанування курсу студенти повинні володіти **знаннями** про:

- генезу волонтерського руху в світі та Україні;
- мотивацію до волонтерської діяльності;
- наукові підходи до класифікації волонтерських груп;
- зміст та напрями діяльності волонтерських груп;
- умови забезпечення діяльності волонтерських груп; –методику підготовки координаторів діяльності волонтерів;
- етапи розробки волонтерської програми.

Після опанування курсу студенти мають володіти **уміннями**:

- виконувати функціональну роль "координатор діяльності волонтерської групи:
  - планувати залучення волонтерів на основі внутрішньоорганізаційного та проектного підходів;
  - складати описання роботи, яку будуть виконувати волонтери;
  - визначати необхідні для роботи волонтерів ресурси;
  - складати перелік вимог до волонтера;
  - розробляти кампанії із залучення волонтерів;
  - складати оголошення щодо набору волонтерів;
  - здійснювати відбір волонтерів через анкетування, інтерв'ю, спостереження, тестування, перевірку особистих даних;
  - проводити інструктаж та орієнтування волонтерів;
  - розробляти угоду про співпрацю між волонтером та організацією;
  - розробляти документи обліку виконаних робіт волонтером;
  - здійснювати контроль за діяльністю волонтерів в організації;
  - розробляти політику позитивної взаємодії між працівниками, праця яких оплачується, та волонтерами;
  - розробляти заходи щодо визнання та утримання волонтерів в організації;
  - розробляти правила взаємодії організації з волонтерами;
  - здійснювати оцінку діяльності волонтерів і заходів, пов'язаних з їхньою діяльністю.
- Вивчення студентами навчальної дисципліни " Волонтерський рух в Україні " завершується складанням заліку.

Методи та організаційні форми викладання (стратегія навчання):

Досягнення навчальних цілей здійснюється шляхом: проведення оглядових і проблемних лекцій з використанням мультимедійних засобів (фрагментів відеофільмів, презентацій зарубіжних країн); організація практичних занять відповідно пропонованим планам на основі застосування таких активних методів практичного навчання, як дискусії, аукціони ідей, розв'язання педагогічних ситуацій, рольові ігри та вправи, робота в проблемних групах, розв'язання проблемно-ілюстративних, асоціативних завдань, творчих ігор, ділових ігор тощо; самостійне навчання студентів на основі розробленого переліку запитань для самостійного опрацювання; самостійне опрацювання наукових джерел; написання та захист індивідуальної науково-дослідної роботи.

Структура навчальної дисципліни

Зміст лекційного курсу

Змістовий модуль 1. «Теоретичні засади організації волонтерського руху».

Тема 1. Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом.

Історичні довідки про причини появи та розвитку волонтерства в суспільстві. Основні категорії волонтерської роботи. Всесвітня Декларація волонтерів. Мета та принципи волонтерського руху. Загальні напрями соціально-педагогічної роботи волонтерів з клієнтами. Роль волонтерських асоціацій в організації плідної діяльності помічників. Сучасні Міжнародні програми волонтерського руху.

Стисла характеристика діяльності громадського центру «Волонтер», регіональних волонтерських програм.

Тема 2. Людські ресурси волонтерського руху.

Характеристика основних груп добровільних помічників. Параметри важливих для волонтерської діяльності людських якостей. Особливості мотивації потенційних волонтерів. Специфічні риси участі дітей і підлітків у волонтерських програмах. Сфери діяльності волонтерів

Тема 3. Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

Можливості інформаційних ресурсів у розповсюдженні реклами про волонтерський рух. Тактика застосування соціальним педагогом інформаційних джерел для підвищення престижу волонтерської роботи. Специфічні ознаки соціальної реклами. Використання матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

Тема 4. Методика визначення потенційних волонтерів.

Етапи організації роботи волонтерів. Загальна характеристика підготовчого етапу. Критерії відбору волонтерів (за Л. Є. Нікітіним). Методика проведення волонтерського інтерв'ю. Технології залучення добровільних помічників для участі у соціально-педагогічному проєкті, благодійній акції, соціальній програмі тощо.

Тема 5. Методи та форми професійного навчання волонтерів.

Методика проведення психотерапевтичних тренінгів з метою зміцнення згуртованості волонтерської команди, подолання в групі міжособистісних конфліктів. Інтерактивні методи професійного навчання волонтерів. Консультування волонтерів або волонтерської пари. Організаційні форми професійного навчання волонтерів. Сутність понять «благодійність», «благодійна акція», «благодійний проєкт».

Змістовий модуль 2. «Методика організації волонтерського руху в освітніх закладах»

Тема 1. Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проєктів.

Сутність понять «благодійність», «благодійна акція», «благодійний проєкт». Характеристика груп благодійних акцій. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій учнями-волонтерами у загальноосвітній школі. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій студентською молоддю. Участь старшокласників та студентів волонтерів у широкомасштабних благодійних акціях.

Тема 2. Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору.

Мета, принципи та завдання роботи волонтерів в умовах вуличного простору. Етапи організації вуличної роботи неповнолітніх волонтерів і волонтерів-студентів. Основні методи та форми вуличної соціальної роботи волонтерів (ігротеки, дискотеки, вуличний театр, консультування, пункт соціальної підтримки, вуличний рейд, мітинг).

Тема 3. Волонтерство в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

Класифікація волонтерських програм в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі. Компоненти навчальних програм для волонтерів з

популяризації знань про здоровий спосіб життя серед учнів, особливості її планування. Визначення цільових груп для набору волонтерів. Зміст підготовки занять з учнями-волонтерами.

Тема 4. Підготовка старшокласників для втілення волонтерських соціокультурних програм і проектів з учнями школи I-II ступеня.

Досвід впровадження соціокультурних проектів для дітей і молоді в Україні та зарубіжних країнах. Характеристики соціокультурних проектів для дітей і молоді в умовах освітніх закладів. Добір тематики соціокультурних волонтерських програм.

Підготовка старшокласників до взаємодії з учнями школи I-II ступенів (тренінги лідерських здібностей та спілкування; добір рольових ігор, ігор-конкурсів для молодших школярів, художніх конкурсів, фото малюнків тощо.)

Загальна інформація про особливості соціально-педагогічної роботи за програмою «Діди морози-волонтери» (мета програми, методи підготовки волонтерів). Підготовка списку доручень для старшокласників. Тематика підготовчих занять для старшокласників.

Тема 5. Тренінги «Толерантності» і «Захист прав дитини» та їх використання в роботі з учнями-волонтерами.

Мета та завдання роботи старшокласників-волонтерів з учнями, що спрямована на виховання толерантної особистості. Зміст підготовчої роботи волонтерів: тематика тренінгових занять. Методи та форми роботи старшокласників з учнями школи II ступенів.

Мета та завдання організації роботи старшокласників-волонтерів з учнями, що спрямована на пропагування прав дитини. Зміст підготовчої роботи волонтерів: тематика тренінгових занять. Методи та форми роботи старшокласників з молодшими школярами.

Тема 6. Організаційно-педагогічні засади роботи учнів волонтерів у літньому пришкольному таборі.

Обов'язки волонтерів-ігротехніків. Режим роботи старшокласників у літньому шкільному таборі. Орієнтована схема проведення ігрової табірної зміни. Класифікація ігор. Ігрові програми: станційна ігрова програма, тематична ігрова програма, театралізована ігрова програма, ігрова акція, вуличний ігротеатр, спортивні ігри, настільні ігри, рухливі ігри, ігри-атракціони, музичні ігри, танцювальні ігри, рольові ігри, інтелектуальні ігри.

Тема 7. Групова розробка та захист проектів організації волонтерського руху у загальноосвітній школі.

Планування потужного проекту організації шкільного волонтерського руху. Етапи розробки та втілення проекту. Ефективне управління програмою. Способи оцінки ефективності волонтерської програми. Публічний захист волонтерського проекту.

Структура навчальної дисципліни

№	Назва модулів і тем	Кількість годин								
		Денна форма				Заочна форма				
		усього	у тому числі			усього	У тому числі			
			Л.	П.	Інд.		С.р.	Л.	П.	Інд.
II СЕМЕСТР										
	Змістовий модуль I. “ Теоретичні засади організації волонтерського руху ”		6	6		38			30	
1.	Тема 1. Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом.		2			8		1		6
2.	Тема 2. Людські ресурси волонтерського руху		2			8		1		6

3.	Тема 3. Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.		2	2		8		1			
4.	Тема 4. Методика визначення потенційних волонтерів.			2		8		1	1		6
5.	Тема 5. Методи та форми професійного навчання волонтерів			2		6		1	1		6
	Змістовий модуль 2. Методика організації волонтерського руху в освітніх закладах»		14	14		42					76
6	Тема 1. Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проєктів.		2	2		6			1		10
7	Тема 2. Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору.		2	2		6			1		10
8	Тема 3. Волонтерство в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.		2	2		6			1		10
9	Тема 4. Підготовка старшокласників для втілення волонтерських соціокультурних програм і проєктів з учнями школи I-II ступеня.		2	2		6			1		10
10	Тема 5. Тренінги «Толерантності» і «Захист прав дитини» та їх використання в роботі з учнями-волонтерами.		2	2		6			1		10
11	Тема 6. Організаційно-педагогічні засади роботи учнів волонтерів у літньому пришкольному таборі.		2	2		6			1		10
12	Тема 7. Групова розробка та захист проєктів організації волонтерського руху у загальноосвітній школі.		2	2		6			1		16
			20	20		80		6	8		106
ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ											
1	Індивідуально-дослідне завдання до змістового модуля I										
2	Індивідуально-дослідне завдання до змістового модуля II										
ВСЬОГО ГОДИН:			20	20		80		6	8		106

Критерії оцінки навчальних знань студентів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Максимальне число балів за результатами виконаної роботи

№ з/п	Види виконуваних робіт	Кількість балів
1.	Доповідь (із представленням тексту та підготовчих матеріалів і конспектів)	4
2.	Реферат (із представленням тексту та підготовчих матеріалів і конспектів)	2
3.	Реферативний огляд педагогічного часопису	1-3
4.	Окреме теоретичне повідомлення по одному-двох значимих джерелах	2
5.	Виступ на практичному занятті з підготовленою доповіддю	3
6.	Розгорнуте опанування теоретичним повідомленням (повідям, рефератам і т. ін.)	2
7.	Активна участь у роботі на практичному занятті (за семестр)	1
8.	Виконання практичного завдання	2
9.	Участь у дослідженні (нових проблем, понять, ідей), що потребують самостійного обмірковування на лекціях	7
10.	Участь у рольовій грі, диспуті, мозковому штурмі	2-4
11.	Виконання завдань для самостійної роботи	3
12.	Написання наукової статті у студентський часопис	10-15
13.	Успішна участь у вузівській науковій конференції	20
14.	Успішна участь у педагогічній олімпіаді або конкурсі наукових студентських робіт на факультеті або в університеті	30
15.	Власний винахід в галузі соціально-педагогічної методики або технології (здійснення і захист індивідуально – дослідницького проекту)	20-50

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Волонтерський рух в Україні» використовувалася система методів - за характером (ступенем самостійності й творчості) діяльності студентів (у кожному наступному ступінь активності й самостійності в діяльності студентів зростає).

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод застосовувався для передавання значного масиву інформації, для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Студенти застосовували вивчену інформацію на основі зразка або правила. Діяльність студентів алгоритмічна, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Відбувається організація активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Даний метод є способом активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

МЕТОДИ І ПРИЙОМИ КОНТРОЛЮ

Методи і прийоми контролю за ефективністю процесу навчання:

- Термінологічні диктанти за результатами самостійної роботи з підручниками, словниками, енциклопедіями (оцінюється точність дефініцій і рівень володіння теоретичними знаннями);

- Графічні організатори теоретичної інформації (таблиці, схеми, графіки) з базових досліджуваних тем (оцінюється здатність «стискати» і «перекодувати» наукову навчальну інформацію, самостійно осмислювати і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки й інші залежності);

- Самостійно складені студентом запитання до тексту, глосарій до нього і анотація (оцінюються розуміння методології, сутності наукових ідей і здатність їх самостійної інтерпретації);

- Конспект, тези, реферат з досліджуваних тем і актуальних питань (оцінюються широта і ступінь володіння навчальною та науковою інформацією, здатність до аналізу, синтезу, зіставлення, практичного застосування);

- Дослідницький звіт з практичної роботи (оцінюється здатність використовувати теоретичні знання при інтерпретації емпіричних даних);

- Письмові та усні рефлексивні тексти (оцінюється сформованість умінь самоконтролю та самооцінки);

- Творчі тексти (твори, есе) (оцінюються самостійність мислення, креативність, спостережливість і грамотність);

- Електронна презентація або публікація (буклет) за результатами групової проектною або дослідницької діяльності (оцінюється здатність творчо застосовувати знання для вирішення життєвих проблем);

- Тестові контрольні завдання (об'єктивно оцінюються рівень залишкових знань, умінь, уявлень, оперативність використання інформації, виявляються прогалини у підготовці);

- Створення портфоліо (портфеля навчальних досягнень) (оцінюються повнота вирішення всіх навчальних завдань і освоєння всього навчального матеріалу з практичної частини всього навчального курсу, здатність до пізнавальної, творчої діяльності, ступінь розвитку рефлексії та самооцінки).

КРИТЕРІЇ РЕЙТИНГОВОЇ ШКАЛИ З ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Вимоги розроблені відповідно до Закону України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту» (№ 2984-III, із змінами від 19 січня 2010 р.), Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) (лист МОН № 1/9-168 від 25.04.01 р.).

Організація навчального процесу та його контроль здійснюється в рамках рейтингової системи. Рейтингова система передбачає поділ процесу вивчення кожної дисципліни в часі на змістовні етапи, контроль всіх основних видів навчальної роботи після закінчення кожного етапу і широку гласність результатів контролю.

Введена приблизна рейтингова шкала діє відповідно до критеріальних показників, з урахуванням форми підсумкового контролю.

Форми проведення практичних занять

Практичні заняття проводяться у таких формах:

- самостійна робота;
- перегляд відеофрагментів з подальшим обговоренням;
- міні-тренінги;
- дискусії;
- написання есе.

РОЗДІЛ II ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для самостійної роботи студентам пропонується кілька завдань, що мають підсумовувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу. Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів, безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях. Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студента глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійно досліджувати проблему шляхом пошуку і аналізу спеціальної літератури з різних галузей знань, розвиває вміння викладати та відстоювати власну точку зору. Усі завдання виконуються у зошиті для самостійної роботи та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

Самостійна робота 1. Волонтерство як феномен соціальнопедагогічної практики.

1. Наведіть приклади 3 українських меценатів та 3 українських благодійників (за регіонами, персоналіями, династіями).

2. Проаналізуйте діяльність міжнародної благодійної організації в Україні (на вибір: Міжнародна благодійна організація «Український молодіжний Чорнобильський фонд»; Міжнародний благодійний фонд «Варнава»; Міжнародний благодійний фонд «Карітас України»; Міжнародна благодійна організація «Благодійний фонд «SOS Дитяче Містечко»).

3. Проаналізуйте діяльність вітчизняної благодійної організації (на вибір: Благодійний фонд «Український фонд «Благополуччя дітей»; Благодійний фонд «Центр волонтеріату «Добра воля»; Благодійний фонд «Товариство «Приятелі дітей»; Представництво благодійної організації «Надія та житло»).

4. Назвіть основні тенденції переходу від благодійної діяльності до професійної соціальної та соціально-педагогічної роботи в Україні.

5. Проаналізуйте можливі шляхи співробітництва світських (державних та громадських) і релігійних благодійних організацій».

Самостійна робота 2. Технологічне забезпечення діяльності волонтерських груп.

1. Проаналізуйте досвід діяльності місцевого центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді по залученню волонтерів і реалізації соціальних програм за їх участю.

2. Складіть банк даних державних, громадських та релігійних організацій вашого регіону (області, району, міста, району міста, селища), які залучають до своєї діяльності волонтерів. Визначте, які послуги в цих організаціях надаються волонтерами.

3. У чому полягають основні проблеми у сфері організації волонтерської діяльності?

4. Сформулюйте переваги участі у волонтерському русі для вас як спеціаліста.

5. Проаналізуйте сутність феномену корпоративного волонтерства в світі та Україні.

Самостійна робота 3. Розробка волонтерської програми.

1. Розробіть структуру волонтерської програми для студентської соціальної служби нашого навчального закладу.

2. Розробіть кампанію по залученню волонтерів до діяльності студентської соціальної служби нашого навчального закладу.

3. Розробіть плакат або брошуру волонтерського гуртка нашого інституту.

4. Розробіть зразок газетного оголошення про набір волонтерів до волонтерського гуртка нашого навчального закладу.

5. Розробіть програму просвітницького тренінгу з підготовки волонтерів до соціально-педагогічної діяльності (напряму діяльності та організація за вибором).

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I.

“ Теоретичні засади організації волонтерського руху ”

Тема 1. Сучасні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні та за рубежом

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Історичні довідки про причини появи та розвитку волонтерства в суспільстві.
2. Основні категорії волонтерської роботи.
3. Всесвітня Декларація волонтерів.
4. Мета та принципи волонтерського руху.
5. Загальні напрями соціально-педагогічної роботи волонтерів з клієнтами.
6. Роль волонтерських асоціацій в організації плідної діяльності помічників.
7. Сучасні Міжнародні програми волонтерського руху.
8. Стисла характеристика діяльності громадського центру «Волонтер», регіональних волонтерських програм.

II. Практична частина

1. Визначення поняття «волонтер» та «волонтерство».
2. Критерії волонтерства. Їх значення у соціально-педагогічній діяльності.
3. Історико-феноменологічний аналіз волонтерства.
4. Нормативно-правова база з питань волонтерства в контексті міжнародного досвіду.

Зміст загальної декларації волонтерів (14 вересня 1990 р., Париж).

5. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном.
6. Провідні тенденції та ключові завдання волонтерського руху за рубежом.
7. Загальна декларація волонтерів.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Написати творчу роботу «Мій шкільний досвід участі у волонтерському русі» («Мої роздуми про роль волонтерства на сучасному етапі розвитку Української держави»);

2. Розглянути нормативно-правові документи з питань волонтерства: Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21.06.2001, Загальну декларацію волонтерів.

3. Підібрати приклади проявів волонтерської діяльності в Україні в історичному аспекті і презентувати їх у вигляді опорного конспекту на занятті (використовувати схеми, таблиці; скласти 6-8 тестів до опорного конспекту – все записати на диск DVD-RW).

Тема 2. Людські ресурси волонтерського руху.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Характеристика основних груп добровільних помічників.
2. Параметри важливих для волонтерської діяльності людських якостей.
3. Особливості мотивації потенційних волонтерів.
4. Специфічні риси участі дітей і підлітків у волонтерських програмах.
5. Сфери діяльності волонтерів

II Практична частина

6. Причини добровільної роботи та фактичні переваги, їх ієрархія.
7. Особистісні потреби, що мотивують до волонтерської діяльності. Аналіз пріоритетів потреб на різних рівнях розвитку особистості за А. Маслоу.
8. Особливості мотивації волонтерської діяльності в залежності від вікової категорії, місця роботи/навчання, рівня освіти.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Засвоїти теоретичний матеріал теми;
2. Вибрати з періодичної літератури, знайти в мережі Інтернет статті, в яких висвітлюються питання волонтерської діяльності в Україні.

Тема 3. Використання інформаційних і матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Можливості інформаційних ресурсів у розповсюдженні реклами про волонтерський рух.
2. Тактика застосування соціальним педагогом інформаційних джерел для підвищення престижу волонтерської роботи.
3. Специфічні ознаки соціальної реклами.
4. Використання матеріальних ресурсів у волонтерській діяльності.

II Практична частина

5. Типологія волонтерської діяльності: взаємодопомога, філантропія та надання послуг, захист інтересів, участь в управлінні. Їх характеристика.
6. Типологія соціальних програм, для реалізації яких використовується волонтерська допомога.
7. Специфіка волонтерської роботи в організаціях та установах різних форм власності.
8. Залучення людських ресурсів різних категорій населення до волонтерського руху. Різновікові групи волонтерів, їх характеристика.

Завдання для обов'язкового виконання

- 1) засвоїти теоретичний матеріал теми;
- 2) переписати таблицю «Людські ресурси волонтерського руху».

Тема 4. Методика визначення потенційних волонтерів.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Етапи організації роботи волонтерів.
2. Загальна характеристика підготовчого етапу.
3. Критерії відбору волонтерів (за Л. Є. Нікітіним).
4. Методика проведення волонтерського інтерв'ю.

II Практична частина

5. Технології залучення добровільних помічників для участі у соціально-педагогічному проєкті, благодійній акції, соціальній програмі тощо.
6. Стилі роботи волонтерів та їх роль в реалізації соціальних проєктів. Індивідуальний менеджмент волонтерської діяльності.
7. Організація та напрями підготовки волонтерів.
8. Супервізія волонтерів соціальної сфери.
9. Значення підтримки та заохочення волонтерської діяльності.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Проаналізувати листівку, в якій розкривається суть волонтерської програми та оголошення для залучення волонтерів до реалізації програми.

Тема 5. Методи та форми професійного навчання волонтерів.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Методика проведення психотерапевтичних тренінгів з метою зміцнення згуртованості волонтерської команди, подолання в групі міжособистісних конфліктів.
2. Інтерактивні методи професійного навчання волонтерів.
3. Консультування волонтерів або волонтерської пари.
4. Організаційні форми професійного навчання волонтерів.

II Практична частина

5. Роль волонтерства в особистісному та професійному становленні студентів.
6. Форми організації волонтерського руху.
7. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг.
8. Профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі.

Завдання для обов'язкового виконання

Засвоїти теоретичний матеріал теми.

Змістовий модуль II.

«Методика організації волонтерського руху в освітніх закладах»

Тема 1. Організаційно-методичні засади підготовки волонтерів до впровадження благодійних проєктів.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Сутність понять «благодійність», «благодійна акція», «благодійний проєкт».
2. Характеристика груп благодійних акцій.
3. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій учнями-волонтерами у загальноосвітній школі.
4. Основні вимоги до розробки та впровадження благодійних акцій студентською молоддю.
5. Участь старшокласників та студентів волонтерів у широкомасштабних благодійних акціях.

II Практична частина

1. Консультативна робота волонтерів. Особливості волонтерської діяльності у службі «Телефон довіри».
2. Волонтерська робота у сфері організації дозвілля.
3. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг.
4. Волонтерська діяльність з профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі.

Завдання для обов'язкового виконання

Засвоїти теоретичний матеріал теми.

Тема 2. Методичні орієнтири організації діяльності учнів-волонтерів в умовах вуличного простору.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Мета, принципи та завдання роботи волонтерів в умовах вуличного простору.
2. Етапи організації вуличної роботи неповнолітніх волонтерів і волонтерів-студентів.
3. Основні методи та форми вуличної соціальної роботи волонтерів (ігротеки, дискотеки, вуличний театр, консультування, пункт соціальної підтримки, вуличний рейд, мітинг).

II Практична частина

1. Волонтерський рух – основа саморегуляції у суспільстві. Традиції волонтерства в американській історії та сучасній культурі.
2. Волонтерські програми з питань формування здорового способу життя: досвід Канади.
3. Досвід волонтерської діяльності європейських країн.
4. Діяльність волонтерів міжнародних добровільних асоціацій – «Корпусу миру», товариства «Червоного Хреста».

Завдання для обов'язкового виконання

1. Засвоїти теоретичний матеріал теми.
2. Вибрати з періодичної літератури, знайти в мережі Інтернет статті, в яких висвітлюються питання волонтерської діяльності за кордоном (за вибором студента); оформити їх у вигляді презентації на тему: «Досвід волонтерської діяльності (європейських країн): історія і сучасність» і представити на занятті (записати на диск).
3. Підготувати реферативне сповіщення про діяльність волонтерів міжнародної асоціації – «Корпусу миру», товариства «Червоного Хреста».

Тема 3. Волонтерство в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Класифікація волонтерських програм в системі профілактики негативних явищ у дитячому та молодіжному середовищі.
2. Компоненти навчальних програм для волонтерів з популяризації знань про здоровий спосіб життя серед учнів, особливості її планування.
3. Визначення цільових груп для набору волонтерів.
4. Зміст підготовки занять з учнями-волонтерами.

II Практична частина

1. Різновиди центрів волонтерського руху в Україні.

2. Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» (1998 р.) – місія, мета і завдання.
3. Організація та напрями підготовки волонтерів. Комплексна програма УДЦССМ «Всеукраїнська школа волонтерів».
4. Особливості методики «рівний-рівному» в організації волонтерської діяльності.

Завдання для обов'язкового виконання:

- 1) засвоїти теоретичний матеріал теми;
- 2) розглянути та письмово проаналізувати комплексну програму УДЦССМ навчання волонтерів («Всеукраїнська школа волонтерів») (за джерелом 13).

Тема 4. Підготовка старшокласників для втілення волонтерських соціокультурних програм і проектів з учнями школи I-II ступеня.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Досвід впровадження соціокультурних проектів для дітей і молоді в Україні та зарубіжних країнах.
2. Характеристики соціокультурних проектів для дітей і молоді в умовах освітніх закладів.
3. Добір тематики соціокультурних волонтерських програм.

II Практична частина

1. Підготовка старшокласників до взаємодії з учнями школи I-II ступенів (тренінги лідерських здібностей та спілкування; добір рольових ігор, ігор-конкурсів для молодших школярів, художніх конкурсів, фото малюнків тощо.)
2. Загальна інформація про особливості соціально-педагогічної роботи за програмою «Діди морози-волонтери» (мета програми, методи підготовки волонтерів).
3. Підготовка списку доручень для старшокласників.
4. Тематика підготовчих занять для старшокласників.

Семінарське заняття

Тема: Посвята першокурсників у волонтери

Мета: взяти участь у посвяті першокурсників у волонтери, розвивати готовність бути волонтером.

Завдання для обов'язкового виконання:

- 1) проаналізувати посвяту у волонтери, яку виконують студенти-старшокурсники.

Тема 5. Тренінги «Толерантності» і «Захист прав дитини» та їх використання в роботі з учнями-волонтерами.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Мета та завдання роботи старшокласників-волонтерів з учнями, що спрямована на виховання толерантної особистості.
2. Зміст підготовчої роботи волонтерів: тематика тренінгових занять. Методи та форми роботи старшокласників з учнями школи II ступенів.

II Практична частина

1. Мета та завдання організації роботи старшокласників-волонтерів з учнями, що спрямована на пропагування прав дитини.

Завдання для обов'язкового виконання:

1. Зміст підготовчої роботи волонтерів: тематика тренінгових занять.
2. Методи та форми роботи старшокласників з молодшими школярами.

Тема 6. Організаційно-педагогічні засади роботи учнів волонтерів у літньому пришкольному таборі.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Обов'язки волонтерів-ігротехніків.
2. Режим роботи старшокласників у літньому шкільному таборі.
3. Орієнтована схема проведення ігрової табірної зміни.
4. Класифікація ігор. Ігрові програми: станційна ігрова програма, тематична ігрова програма, театралізована ігрова програма, ігрова акція, вуличний ігротеатр, спортивні ігри, настільні ігри, рухливі ігри, ігри-атракціони, музичні ігри, танцювальні ігри, рольові ігри, інтелектуальні ігри.

II Практична частина

Тема: Методика підготовки проведення волонтерської акції

Мета: з'ясувати методику підготовки проведення волонтерської акції.

Завдання для обов'язкового виконання:

- 1) обрати тему волонтерської акції, залучити волонтерів до її проведення.

Тема 7. Групова розробка та захист проектів організації волонтерського руху у загальноосвітній школі.

План практичного заняття

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень теми.

1. Планування потужного проекту організації шкільного волонтерського руху.
2. Етапи розробки та втілення проекту.
3. Ефективне управління програмою.
4. Способи оцінки ефективності волонтерської програми.
5. Публічний захист волонтерського проекту.

II Практична частина

1. Участь у волонтерських акціях.

Мета: залучити студентів до активної участі в акціях: «Всесвітній день миру» (21 вересня), «День людей похилого віку» (1 жовтня), «Міжнародний день толерантності» (16 листопада), «День толерантності з людьми, які живуть з ВІЛ СНІД» (1 грудня), «Міжнародний день волонтера» (5 грудня), «День Святого Миколая» (19 грудня), «Міжнародний день спонтанного прояву доброти» (17 лютого), та ін.

2. Підведення підсумків участі студентів у волонтерських акціях

Мета: проаналізувати результати участі студентів у волонтерських акціях.

Завдання для обов'язкового виконання:

- 1) підготувати презентацію та фотозвіт на тему «Я і волонтерство».

Семінарське заняття 1.

Історія розвитку волонтерського руху за кордоном

1. Досвід створення та зміст діяльності міжнародних волонтерських організацій.
2. Волонтерські програми Східної Європи.
3. Волонтерські програми Західної Європи.
4. Волонтерські програми США.
5. Волонтерські програми Азії.

Список літератури

Основна: 1, 4, 5 Додаткова: 1, 2, 7, 14, 15, 18, 24, 40, 52, 69, 76, 78, 82

Семінарське заняття 2.

Історія розвитку волонтерського руху в Україні

1. Передумови виникнення волонтерства в Україні.
2. Створення вітчизняних всеукраїнських волонтерських організацій.
3. Нормативнозаконодавче забезпечення волонтерської діяльності в Україні.

Список літератури

Основна: 2, 6 Додаткова: 3, 6, 26, 27, 30, 32, 33, 36, 39, 46, 50, 51, 52, 58

Семінарське заняття 3.

Благодійна діяльність в Україні

1. Генеза розвитку благодійної діяльності в Україні.
2. Діяльність благо- дійних організацій України.
3. Нормативнозаконодавче забезпечення благодійної діяльності в Україні.

Список літератури

Основна: 2, 6 Додаткова: 3, 6, 26, 27, 30, 32, 33, 36, 39, 46, 50, 51, 52, 58, 60, 91, 92

Семінарське заняття 4.

Волонтер як суб'єкт соціальної та соціальнопедагогічної роботи

1. Підходи до класифікації волонтерських груп.
2. Соціальнопсихологічний портрет сучасного українського волонтера.
3. Веб-простір про досягнення волонтерів – добровільних помічників соціальних педагогів та соціальних працівників України.

Список літератури

Основна: 2, 4 Додаткова: 4, 5, 12, 18-27, 55, 64, 65, 80, 83, 94-96

Семінарське заняття 5.

Зміст та напрями діяльності волонтерських груп ВНЗ, НУО, соціальних служб за кордоном

1. Зміст та напрями діяльності студентських волонтерських груп іноземних ВНЗ.
2. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп іноземних НУО.
3. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп соціальних служб за кордоном.

Список літератури

Основна: 1, 3, 5 Додаткова: 1, 2, 7, 14, 15, 18, 24, 40, 52, 69, 76, 78, 82

Семінарське заняття 6.

Зміст та напрями діяльності волонтерських груп ВНЗ, НУО, соціальних служб України

1. Зміст та напрями діяльності студентських волонтерських груп вітчизняних ВНЗ.
2. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп вітчизняних НУО.
3. Зміст та напрями діяльності волонтерських груп соціальних служб України.

Список літератури

Основна: 2, 4, 6 Додаткова: 4, 7, 8, 9, 10, 16, 17, 21, 24, 27, 32, 33, 34, 39, 40, 48, 50, 50, 67,

68

Семінарське заняття 7.

Проблеми організаційно-методичного забезпечення діяльності волонтерських груп

1. Проблеми організаційного забезпечення діяльності волонтерських груп.

2. Проблеми методичного забезпечення діяльності волонтерських груп.
3. Проблеми підготовки спеціалістів до організації діяльності волонтерських груп.

Список літератури

Основна: 1, 3, 4, 5 Додаткова: 14, 15, 42, 50, 69, 95, 96

Практичне завдання

1. Розробка пам'ятки для персоналу організації щодо умов забезпечення діяльності волонтерських груп

Список літератури

Основна: 4 Додаткова: 41, 42, 90, 95

Практичне заняття 2.

Розробка моделі забезпечення діяльності волонтерських груп.

Список літератури

Основна: 4 Додаткова: 41, 42, 90

Семінарське заняття 8.

Досвід підготовки волонтерів у організаціях різного типу

1. Зміст та напрями підготовки волонтерів у вітчизняних ВНЗ.
2. Зміст та напрями підготовки волонтерських груп у вітчизняних НУО.
3. Зміст та напрями підготовки волонтерів до соціальної та соціально-педагогічної діяльності у соціальних службах України.

Список літератури

Основна: 2, 4, 6 Додаткова: 4,7, 8, 9, 10, 16, 17, 21, 24, 27, 32, 33, 34, 39, 40, 48, 50, 50, 67, 68

Практичне заняття 3.

Планування залучення волонтерів на основі внутрішньоорганізаційного та проектного підходів

Список літератури

Основна: 4 Додаткова: 41, 42, 90, 95

Практичне заняття 4.

Складання описання роботи, яку будуть виконувати волонтери, та визначення необхідних для неї ресурсів.

Список літератури

Основна: 4 Додаткова: 41, 42, 90, 95

Практичне заняття 5.

Складання переліку вимог до волонтера та розробка кампанії із залучення волонтерів (4 год.).

Список літератури

Основна: 4 Додаткова: 41, 42, 90, 95

ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

(Індивідуальне навчально-дослідне завдання)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Волонтерський рух в Україні» – це вид науково-дослідної роботи студента, форма самостійного вивчення актуальних проблем, передбачених навчальною програмою курсу. ІНДЗ – початковий етап науковопедагогічного дослідження, воно обов'язково повинно містити результати власного пошуку і висновків, відобразити певний рівень навчальної компетентності студента щодо вирішення поставлених завдань.

Виконання ІНДЗ передбачає:

- вивчення, творче осмислення та систематизацію навчального матеріалу;

- роботу з нормативно-правовими документами, якими регламентється діяльність волонтерів;
- поповнення і поглиблення знань, умінь і навичок, здобутих під час аудиторної роботи;
- самостійний пошук інформаційних джерел (наукові видання, навчальна література, словники, довідники, каталоги, різнопрофільні енциклопедії, періодичні видання, збірники наукових статей тощо);
- роботу у мережі Internet для отримання найсучаснішої інформації щодо волонтерства;
- обґрунтування висновків, власне бачення вирішення питань, які вивчаються;
- формування дослідницьких умінь студентів;
- розвиток самостійності, педагогічного мислення, творчих здібностей майбутніх соціальних педагогів;
- активізацію пізнавальної діяльності студентів, поглиблення їх інтересу до професії соціального педагога, волонтерської діяльності, формування їх професійних орієнтацій, моральних цінностей.

У межах курсу «Волонтерський рух в Україні» студентам пропонується як ІНДЗ – розробка волонтерської програми.

Завдання:

Оберіть базову агенцію, яка залучатиме до своєї діяльності волонтерів у межах Вашої програми, а саме:

- Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- Громадське об'єднання;
- Благодійний фонд;
- Корпорація (підприємство тощо);
- Навчальний заклад.

Опишіть вид діяльності, який здійснює обрана організація за допомогою волонтерів (не більше 10 речень).

Розробіть волонтерську програму, виходячи із обраного виду діяльності та організації, яка залучає для її реалізації волонтерів, керуючись запропонованими етапами:

Зміст етапу I Виявлення потреби організації в волонтерах

- бачення організації (пояснює і демонструє всім працівникам та громадськості, що являє собою організація, якою вона має стати і до чого вона прагне (лаконічним, динамічним, зручним для сприйняття (часто це буває гасло);
- підходи (внутрішньо-організаційний, проектний);
- SWOT-аналіз (дозволяє виявити і структурувати сильні і слабкі сторони організації, а також потенційні можливості і загрози).

II Складання опису роботи, яку будуть виконувати волонтери

- вид та місце роботи;
- зміст роботи;
- кінцевий результат;
- періодичність та тривалість роботи;
- клієнтів;
- партнерів;
- колег;
- ступінь власної відповідальності;
- особливості роботи;
- можливу небезпеку або труднощі;
- необхідність додаткового навчання;
- моніторинг;
- супервізію та інтервізію;
- звітність; • пільги;
- заохочення;
- кар'єрне зростання.

III Забезпечення роботи волонтерів ресурсами

IV Вимоги до волонтера

V Проведення кампанії із залучення волонтерів

- мета набору і очікувані результати, Етап Зміст етапу
- кроки (заплановані заходи, дії)
- конкретний відповідальний (один)
- визначення точного часу проведення заходів
- необхідні ресурси

VI Відбір волонтерів

VII Підготовка волонтера до роботи

- інструктаж,
- орієнтування,
- підготовка,
- укладання договору

VIII Вимоги до якості роботи

- чи потрібен спеціальний рівень освіти для заняття цієї посади.
- які навички або спеціальна кваліфікація необхідні для заняття посади? (водійські права, знання іноземної мови, інше)

- необхідний попередній досвід для особи, яка претендує на цю посаду?
- час для підготовки некваліфікованого працівника

IX Опис звітності

- кому волонтер підпорядковується безпосередньо?
- хто дає оцінку якості роботи волонтера?

X Організація позитивної взаємодії між працівниками, праця яких оплачується, та волонтерами

- розробити процедуру взаємодії персоналу з волонтерами.
- виявити особисті та організаційні перестороги персоналу, пов'язані з волонтерами.
- провести конкретний захід, який продемонструє необхідність, важливість волонтерів.
- показати грошовий еквівалент волонтерської праці.
- провести навчання персоналу з волонтерами.
- організувати заходи, в яких прийматимуть участь всі працівники, а також волонтери.

XI Мотивація волонтерів і утримання їх в організації

- волонтер може приймати участь в загальному плануванні.
- показати престижність групи цілей, які стоять перед волонтерами.
- показати реальність цих цілей.
- поділитися історією організації, її успіхами та поразками.
- право на самостійне рішення в рамках компетенції.
- визнання заслуги та нагородити волонтерів.

XII Фінансування

- оцінка необхідних витрат;
- організаційні витрати;
- відшкодування поточних витрат волонтерів;
- заохочення;
- інші витрати .

XIII Контроль за діяльністю волонтерів в організації

- моніторинг (індикатори)
- оцінка (критерії)

Орієнтовна структура ІНДЗ:

- титульна сторінка (одна сторінка): згідно з вимогами навчального закладу;
- зміст (одна сторінка): зазначаються усі розділи та сторінки їх розташування ІНДЗ;
- вступ (одна сторінка): місія студента щодо розгляду проблеми, його авторське бачення або сутність та обґрунтування вибору, мета й завдання дослідження;

- основна частина (до десяти сторінок): відповідає структурі розгляду проблеми за авторським баченням, або аргументоване розкриття теми на підставі зібраного та опрацьованого матеріалу;

- висновки (одна сторінка): підбиваються остаточні підсумки, узагальнюються і висвітлюються здобуті результати, формулюються обґрунтовані пропозиції, практичні рекомендації;

- список використаних джерел: елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або виписується з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела слід подавати відповідно до вимог державного стандарту;

- додатки (схеми, таблиці тощо): оформляються як продовження роботи на її наступних сторінках, розміщуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додатки мають мати спільну з рештою тексту наскрізну нумерацію сторінок. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток ____" і велика літера, що позначає його порядок.

Обсяг волонтерської програми близько 15 сторінок рукописного тексту, 10 – друкованого тексту (обсяг залежить від шляхів і способів представлення результатів). Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при виставленні підсумкової оцінки з навчального курсу «Волонтерський рух в Україні». Максимальна кількість балів за ІНДЗ – 30.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

1. Охарактеризуйте програми, що здійснюються волонтерами з дітьми з обмеженими можливостями.
2. Охарактеризуйте програми, що здійснюються волонтерами в установах інтернатного типу.
3. Охарактеризуйте програми, що здійснюються волонтерами в лікарнях.
4. Підготувати захист соціального звіту-розробки волонтерського проекту, що передбачає:
  - Соціальний звіт-розробку в друкованому форматі
  - Презентацію проекту
  - Проведення однієї з форм роботи, що передбачалася студентом у волонтерському проекті.
  - Демонстрація допоміжних засобів, обладнання, що були використанні при реалізації волонтерських справ.

Тематика проектів (за вибором)

1. Збір і передача матеріальної допомоги людям.
2. Інформаційні акції.
3. Волонтерські програми для старшокласників-потенційних волонтерів.
4. Волонтерські програми для студентів-потенційних волонтерів.

Тематика рефератів

1. Критерії волонтерства. Їх значення у соціально-педагогічній діяльності.
2. Становлення і розвиток волонтерства – історичний аспект.
3. Актуальність розвитку волонтерства в Україні.

4. Нормативно-правова база з питань волонтерства в контексті міжнародного досвіду.
5. Мотиви волонтерської діяльності.
6. Особливості мотивації волонтерської діяльності в залежності від вікової категорії, місця роботи/навчання, рівня освіти.
7. Типологія волонтерської діяльності.
8. Соціальні програми реалізації волонтерської допомоги.
9. Специфіка волонтерської роботи в організаціях та установах різних форм власності.
10. Залучення людських ресурсів різних категорій населення до волонтерського руху.
11. Напрями волонтерської діяльності у вуличній соціальній роботі.
12. Волонтерство у сфері надання соціально-медичних послуг.
13. Волонтерська діяльність у напрямку профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі.
14. Консультативна робота волонтерів.
15. Особливості волонтерської діяльності у службі „Телефон довіри”.
16. Волонтерська робота у сфері організації дозвілля.
17. Волонтерський рух – основа саморегуляції у суспільстві.
18. Волонтерські програми з питань формування здорового способу життя.
19. Досвід волонтерської діяльності європейських країн.
20. Діяльність волонтерів міжнародних добровільної асоціації товариства «Червоного Хреста».
21. Діяльність міжнародних організацій, що здійснюють дослідження з питань волонтерства.
22. Співпраця волонтерських організацій з органами державної влади, місцевого самоуправління та ЗМІ.
23. Проведення інформаційної кампанії з популяризації волонтерського руху.
24. Соціальна реклама з питань волонтерства.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО СКЛАДАННЯ ЗАЛІКУ

1. Визначення понять «волонтер», «волонтерство». Критерії волонтерської діяльності.
2. Характеристика Загальної декларації волонтерів.
3. Визначення понять «мотив», «мотивація». Синдром вигоряння у волонтерській роботі: ознаки прояву, причини, заходи щодо попередження.
4. Характеристика груп потенційних волонтерів в залежності від віку, соціальної ролі та соціального статусу: мотиви, досвід, кваліфікація, характерні риси та якості.
5. Залучення людських ресурсів до волонтерського руху як етап менеджменту волонтерської діяльності.
6. Відбір волонтерів як етап менеджменту волонтерської діяльності. Співбесіда з потенційним волонтером.
7. Навчання та супервізія волонтерів як етапи менеджменту волонтерської діяльності.
8. Організація волонтерської роботи у громадських організаціях: дитячих, молодіжних, жіночих та організаціях соціально-медичного профілю: зміст та форми роботи.
9. Організація волонтерської роботи у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: зміст та форми роботи.
10. Особливості діяльності волонтерів у соціальній вуличній роботі: мета, зміст та форми роботи.
11. Консультативна робота волонтерів у службі «Телефон довіри»: мета, зміст та специфіка роботи.
12. Волонтерство у соціально-педагогічній роботі з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями: мета, зміст та форми роботи.
13. Участь волонтерів у широкомасштабних молодіжних акціях: фестивалях творчості, акціях «Мое місто», зборах-походах «Молодь за здоровий спосіб життя».
14. Коротка характеристика можливих складових волонтерської програми.
15. Тренінг персоналу організації для роботи з волонтерами.

16. Перевірка потенційних волонтерів, випробувальний термін та угода з волонтерами.
  17. Система обліку роботи волонтерів.
  18. Оцінка діяльності волонтерів, система їх заохочення.
  19. Досвід волонтерської діяльності (на прикладі конкретної організації).
  20. Робота волонтерів у Товаристві «Червоного Хреста»
  21. Проаналізувати структуру та зміст «Декларації волонтерів».
  22. Визначити точки дотику у діяльності волонтерів соціальної роботи і волонтерів товариства «Червоний Хрест».
  23. Дати характеристику технології залучення волонтерів.
  24. Характеристика соціально-педагогічних акцій волонтерів.
- Особливості взаємодії волонтерів з різними категоріями населення.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
З КУРСУ «ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ»
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ 2 КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»)

1. Волонтерство – це
  - A) неоплачувана, свідомо, добровільна діяльність на благо інших;**
  - B) професійними навичками та вміннями;
  - C) передача грошової підтримки.
2. Термін "волонтер" почали використовувати наприкінці
  - A) XVIII ст. у Франції;**
  - B) XV в Україні;
  - C) XVI в Німеччині.
3. Роком виникнення волонтерського руху вважається
  - A) 1859;**
  - B) 1900;
  - C) 1901.
4. В країнах Західної Європи і США волонтерський рух почав активно розвиватися в
  - A) X;
  - B) XV;
  - C) XIX ст..**
5. У 20-ті роки XX ст. у _____ біля Вердена був організований перший волонтерський загін
  - A) Китаї;
  - B) Франції;**
  - C) Японії.
6. В Україні поняття "волонтер" до 90-х _____ століття не існувало
  - A) XX;**
  - B) XIX;
  - C) X.
7. Технології соціальної роботи - це
  - A) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації;**
  - B) свідомо, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;
  - C) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.
8. Профілактика дитячої бездоглядності –

А) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

В) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів;

С) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації.

9. Соціальна профілактика - це

А) свідома, цілеспрямована, соціально-організована діяльність щодо запобігання можливим соціальним, психолого-педагогічним, правовим та іншим проблемам і досягнення бажаного результату;

В) одна із галузей соціальних технологій, що орієнтована на соціальне обслуговування, допомогу і підтримку громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

10. Вулична соціальна робота - це

А) інноваційний метод соціальної роботи, суть якого полягає в наданні соціальними службами послуг своїм клієнтам на вулиці;

В) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів;

С) самостійна робота.

11. У вуличній роботі виділяють два напрями

А) «аутріч-робота» (англ. outreach work — робота, що досягає, дотягується), яка спрямована на залучення представників цільової групи з вулиці до соціального закладу, де їм нададуть соціальні послуги і допомогу;

В) «детач-робота» (англ. detach work — окрема, самостійна робота), яка покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи;

С) аудиторна робота.

12. «Аутріч-робота»

А) спрямована на залучення представників цільової групи з вулиці до соціального закладу, де їм нададуть соціальні послуги і допомогу;

В) покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи;

С) центральна ланка в системі соціально- профілактичних заходів.

13. «Детач-робота»

А) постійне місце заробітку;

В) місце розваг;

С) покликана надавати соціальну підтримку безпосередньо і тільки на вулиці, в середовищі життєдіяльності певної соціальної групи.

14. Головною умовою вуличної соціальної роботи є

А) створення місця для розваг;

В) створення можливостей для доступу представників вразливих груп до послуг соціальних служб, взаємодії з їх фахівцями;

С) створення постійного місця для заробітку.

15. Безпритульні діти –

А) це діти, які залишилися без піклування батьків;

В) діти і молодь, що живуть на вулиці;

С) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання.

16. Діти, позбавлені батьківського піклування – це

А) діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними;

- В) діти вулиці;
 С) покинуті діти.
17. Соціальна адаптація – це
А) процес активного пристосування індивіда до зміненого середовища за допомогою різних засобів;
 В) відсутність у сім'ї постійного житла;
 С) злочинні дії батьків; примус дітей членами родини до жебракування.
18. Соціальне середовище – це
 А) асоціальний спосіб життя одного чи обох батьків;
В) своєрідний показник інтеріоризації особистістю культури, рівня соціального розвитку, способу життя, цінностей суспільства;
 С) новостворені родини.
19. Бездоглядні діти - це
А) бездомні, соціально-дезадаптовані;
 В) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ї або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;
С) діти, які позбавлені догляду, уваги, піклування, позитивного впливу з боку батьків або осіб, які їх замінюють.
20. На думку, Пономарьової В. професійна діяльність соціальних педагогів з «дітьми вулиці» – це
А) діяльність фахівця, що спрямована на соціально педагогічну підтримку неповнолітніх у складний для них період життя в умовах вуличного простору;
 В) економічна криза;
 С) стихійні або соціальні кризи.
21. Діти-втікачі з виховних установ – діти,
 А) які не мають постійного місця проживання;
В) що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства в закладах інтернатного типу та притулках;
 С) які мають певне місце проживання.
22. Діти-втікачі з зовні благополучних сімей – діти
 А) що зазнали психологічного, фізичного та сексуального насильства;
 В) з відхиленнями у психічному та особистісному розвитку;
С) з високим рівнем конфліктності, акцентуаціями та патологіями характеру, відхиленнями у психічному та особистісному розвитку.
23. Діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці –
А) діти позбавлені систематичного батьківського піклування, аутсайтери шкільних колективів, діти з яскраво вираженими ознаками важковихованості, схильні до безцільного проведення часу;
 В) діти-втікачі;
 С) «діти вулиці».
24. Соціальне сирітство –
 А) це особлива група дітей, які в наслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках;
В) явище, обумовлення ухиленням або відстороненням батьків від виконання батьківських обов'язків по відношенню до неповнолітньої дитини;
 С) діти, що за своїми психологічними ознаками схильні до постійного перебування на вулиці.
25. Соціальні сироти – це
 А) особлива група дітей, які в наслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин лишилися сиротами при живих батьках;
 В) дітей, які не спілкуються з власними родинами і живуть у тимчасових сховищах;

С) діти, які підтримують контакт з сім'єю.

26. До основних форм вуличної соціально-педагогічної роботи відносять:

А) дискотеки;

В) вуличний театр;

С) ігротеки, дискотеки, вуличний театр, походи, спортивно-культурні заходи; консультації спеціалістів, пункт соціальної підтримки, відкриття секондхендів для безпритульних дітей тощо.

27. Стратегічна мета підготовки та реалізації благодійних проектів в освітніх установах полягає в

А) активізації творчої, соціально значущої діяльності дітей і молоді;

В) відкриття секондхендів для безпритульних дітей тощо;

С) ігротеках.

28. До основних завдань організації благодійних проектів належать:

А) формування соціально позитивної мотивації в дітей, виховання в них співчуття та співпереживання до оточуючих людей; створення умов для залучення дітей і підлітків до соціально значущої діяльності; популяризація діяльності учнів-волонтерів як організаторів благодійної роботи в освітніх закладах;

В) створення умов для залучення дітей і підлітків до соціально значущої діяльності;

С) активізація творчої, соціально значущої діяльності дітей і молоді.

29. Розрізняють такі різновиди благодійних проектних заходів:

А) благодійні аукціони;

В) благодійні ярмарки;

С) □ благодійні акції, благодійні аукціони, благодійні ярмарки, марафони; благодійні тижні добрих справ, тижні допомоги людям похилого віку тощо; благодійні свята дітей-сиріт міста, благодійні театральні вистави та виїзні концерти для хворих дітей тощо.

30. Комбіновані благодійні акції —

А) інтегрують декілька видів благодійної діяльності — інформаційно-просвітницьку, анімаційну (соціотворчу, трудову тощо) та збір і передачу грошової підтримки й натуральної допомоги;

В) передача грошової підтримки;

С) організація благодійних концертів.

Ключі правильних відповідей (варіант II): 1а,2а, 3а,4с, 5в,6а,7а, 8в, 9а,10а,11ав,12а,13с,14в,15с,16а,17а, 18в,19ас,20а,21в,22с, 23а,24в,25а,26с, 27а,28а,29с,30а

Критерії оцінювання:

1-15 балів – низький рівень

16-23 балів – достатній рівень

24- 30 балів – високий рівень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Волонтерський менеджмент : помічник / [упор. Ю. Мартинова]. – К. : Центр волонтерів ату «Добра воля», 2010. – 110 с.

2. Лях Т.Л. Методика організації волонтерських груп : Навч. посіб. / Т. Л. Лях. — К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. — 160 с.

3. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч ; пер. з англ. О. Винничук. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 1998. – 160 с.

4. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / За ред. Т. Л. Лях ; авт.-кол.: З. П. Бондаренко, Т. В. Журавель, Т. Л. Лях та ін. – К. : Версо-04, 2012. – 288 с.
5. Слабжанин Н.Ю. Как эффективно работать с добровольцами / Николай Юрьевич Слабжанин. – Новосибирск: Межрегиональный общественный фонд „Сибирский центр поддержки общественных инициатив”, 2002. – 98 с.
6. Соціальна педагогіка: теорія і технології : підруч. [для студ. вищ. навч. закладів] / [Т. Ф. Алексєєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Звереві. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.

Додаткова:

1. Антонович И. В. Благотворительность в Российском обществе: история и современность : учеб. пособ. / Антонович И. В. – Барнаул : Изд-во Алт. унта, 2005. – 135 с.
2. Бадя Л. В. Социально-культурные аспекты российской благотворительности / Л. В. Бадя // Актуальные проблемы теории и технологии социальной работы : материалы науч конф. „Социальная работа в системе социальных наук”, (Москва, февр. 2000 г.) / Социально-технологический ин-т МГУС. – М. : Социально-технологический ин-т МГУС, 2000. – С. 84–89.
3. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методологічні основи : монографія / Безпалько О. В. ; М-во освіти і науки України ; Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с.
4. Безпалько О. В. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей : метод. реком. до проведення тренінгових занять / О. В. Безпалько, С. В. Едель. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2001. – 32 с.
5. Беляева Л. А. Категории „социальная работа” и „социальнопедагогическая деятельность” в их взаимосвязи / Л. А. Беляева, М. А. Беляева // Понятийный аппарат педагогики и образования : сб. науч. тр. / [отв. ред. М. А. Галагузова]. – Екатеринбург : Изд-во „СВ-6”, 1998. – Вып. 3. – С. 185–196.
6. Благодійність в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст.: ретроспективний аналіз : матеріали міжнар. конф. „На шляху до довіри у суспільстві: благодійність в українській громаді”, (Київ, 20–22 черв. 2005 р.) / [за ред. О. М. Донік]. – К. : USAID, 2005. – 123 с.
7. Бондаренко З. П. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Бондаренко Зоя Петрівна. – К., 2008. – 247 с.
8. Бондаренко, З. П. Зміст та технології підготовки студентів до волонтерської роботи / З. П. Бондаренко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 2. – С. 37 – 50.
9. Бондаренко, З. П. Модель організації волонтерської роботи в умовах вищого навчального закладу / З.П. Бондаренко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. – № 4. – С. 50–59.
10. Бондаренко, З. П. Опорний конспект лекцій до спецкурсу „Соціальнопедагогічні основи волонтерської роботи” / Бондаренко З. П. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2010. – 64 с.
11. Бочарова В. Г. Социально-педагогическая деятельность как научная категория : науч. доклад / Валентина Георгиевна Бочарова. – М. : Изд-во ИПСР РАО, 2002. – 31 с.
12. Бэрн Р. Социальная психология группы: процессы, решения, действия / Бэрн Р., Керр Н., Миллер Н. ; пер. с англ. Ю. Ахметовой, Д. Цирюлевой. – СПб. : Питер, 2003. – 273 с.
13. Вайнола Р. Х. Технології соціально-педагогічної роботи : курс лекцій [для вищ. навч. закл.] / Вайнола Р. Х. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 152 с.
14. Возьмемся за руки, Друзья: опыт работы волонтерских групп в Беларуси / [сост. И. В. Миронова] ; Представительство Христианского детского фонда в Беларуси. – Минск : ССФ-Belarus, 2000. – 20 с.
15. Волонтер и общество. Волонтер и власть : науч.-практ. сб. / [сост. С. В. Тетерский ; под ред. Л. Е. Никитиной]. – М. : ACADEMIA, 2000. – 160 с.

16. Волонтер. Хто він?: узагальнюючий досвід : метод. реком. для соц. пра-цівн. та волонт. / [уклад.: О. Г. Сідько, Л. В. Комісарова, С. А. Ястремська та ін.] – Миколаїв : Управління у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації : Миколаївський ОЦССМ, 2001. – 25 с.
17. Волонтери в соціальній роботі / [упоряд.: О. Главник, Н. Романова, Т. Дружченко]. – К. : Главник, 2006. – 128 с. – (серія „Б-чка соціального працівника”).
18. Волонтери: сила добра / під ред. : Т. П. Булата, М. В. Нестребчука, В. Д. Ритенко. – К. : Кур'єр ЮНЕСКО, 2001. – Вип. 7–8. – 163 с.
19. Волонтерская школа дополнительного образования: опыт и перспективы / [под ред. Е. М. Шамурина]. – Киров : НОУ „Центр социальнопсихологической помощи детям, подросткам и молодежи”, 2003. – 123 с.
20. Волонтерское движение в Украине „Пенсионер – пенсионеру” : инф. материалы / [сост.: Е. И. Стеженская, Н. В. Вержиковская ; под ред. А. В. Мойсеева]. – К. : ТИРАЖ, 1999. – 40 с.
21. Волонтерское движение в Харькове / [Горбунова-Рубан С. А., Кулинич О. В., Коханий Т. А., Парщик А. В.]. – Х. : Фактор, 2004. – 160 с.
22. Волонтерское движение: опыт, проблемы, перспективы : рабоч. материалы семинара, (Киев, 24-30 сент. 2000 г.) / [сост.: Л. Морозова, Н. Гуд]. – К. : Христианский детский фонд, 2000. – 45 с.
23. Волонтерство как фактор формирования гуманистической направленности личности студента в современном обществе : сб. материалов междунар. кругл. ст., (Москва, 18 янв. 2006 г.) / под общ. ред. В. А. Ситарова, Л. Е. Сикорской, И. И. Круг. – М. : Изд-во Моск. гуман. ун-та, 2006. – 186 с.
24. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді : зб. ст. міжнар. наук. конф. для студ. та аспір. „Обличчя соціальної держави” в рамках проекту „Покращення якості соціальних послуг дітям та сім'ям у громаді”, (Київ, 22– 23 берез. 2006 р.) / [упор. Т. Л. Лях ; передм. Т. П. Басюк]. – К. : Християнський дитячий фонд, 2006. – 96 с.
25. Волонтерство: порадник для організатора волонтерського руху / [О. В. Безпалько, Н. В. Заверико, І. Д. Зверева та ін. ; уклад. Т. Л. Лях]. – К. : ВГЦ “Волонтер”, 2001. – 176 с.
26. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери : зб. матеріалів / [О. Стецьков, Н. Майорова, В. Шелковнікова та ін. ; під ред. Р. Кравченко ; Благодійне товариство допомоги інвалідам та особам з інтелектуальною недостатністю „Джерела”]. – К. : Сфера, 2000. – 92 с.
27. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / [Вайнола Р. Х., Капська А. Й., Комарова Н. М. та ін.]. – К. : Академпрес, 1999. – 112 с.
28. Все вирішує ... співпраця : посіб. для громадських організацій / [пер. з англ. О. Олександрової, Г. Грінкевич ; Ресурсний центр розвитку громадських організацій “Гурт”]. – К. : Академія, 2000. – 167 с. – (Бібліотека РЦ “Гурт”).
29. Голованова Т. П. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства / Т. П. Голованова, Ю. А. Гапон. – Запоріжжя : ЗДУ, 1996. – 225 с.
30. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи в Україні : конспект лекцій / Горілий А. Г. – Тернопіль : ТАНГ, 2001. – 68 с.
31. Грига І. Чинники виникнення психологічних проблем у волонтерів та шляхи оптимізації їхньої роботи / І. Грига, О. Бриджовата // Наукові записки : зб. наук. пр. / Нац. ун-т „Києво-Могилянська академія”. – К. : Нац. ун-т „Києво-Могилянська академія”, 1999. – Вип. 7. Політологія, соціологія. – С. 67–79.
32. Громадські об'єднання в Україні : навч. посіб. / [В. М. Бесчастний, О. В. Філонов, В. М. Субботін та ін.]; за ред. В. М. Бесчастного. — К. : Знання, 2007. — 415 с.
33. Державна підтримка діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій у м. Києві : посіб. для лідерів неурядових об'єднань / [Кулик О., Шевцова Ю., Логінова Т., Лясевиц О.]. – К. : Головне управління у справах сім'ї та молоді виконавчого органу Київської міської ради : Молодіжна громадська організація „Клуб „Компас”, 2003. – 65 с.

34. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку : [монографія] / [С. В. Толстоухова, В. В. Багай, О. В. Вакуленко та ін.]. – К. : Академпрес, 1999. – 112 с.
35. Добровольцы: как их найти, как их удержать ... : учеб. пособ. / [рук. и ред. Р. Кроу]. – 2-е изд. – М. : Педагогическое объединение „Радуга”, 1994. – 49 с.
36. Добродійна діяльність і меценатство в Україні / [авт.-упор. В. В. Болгов]. – К. : ВАТ „Вид-во „Київська правда”, 2003. – Вип. 1. – 110 с.
37. Добродійність в Україні: минуле, сучасне, майбутнє / [упор.: В. Халецький, О. Семашко, Л. Дума ; під ред. В. Назарук]. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 1998. – 56 с.
38. Довідник з фандрейзингу 2006 / [за ред. М. Гопкало, І. Шевченко]. – К. : БФ „Творчий центр Каунтерпарт”, 2006. – 164 с.
39. Досвід соціальної роботи м. Києва : інф.-метод. бюлетень освітньо-метод. та інф.-ресурсного центру соц. роботи / [за ред. К. С. Шендеровського, І. Я. Ткач]. – К. : КМЦСДМ, 2005. – Вип. № 4-5. – 170 с.
40. Дослідження волонтерства : практич. посіб. / [Соколовський В., Саксон Гарольд С., Сміт Дж. Д., Лейх Р. ; упор. А. Дінгл ; пер. з англ. Л. Рудницької, Г. Грінкевич, В. Святненко. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 2001. – 60 с. – (Бібліотека РЦ “Гурт”).
41. Заверико Н. В. Організація роботи служби волонтерів : метод. реком. / Заверико Н. В. – Запоріжжя : ЗДУ, 2005. – 28 с.
42. Заверико Н. В. Основи управління діяльністю волонтерів : метод. реком. / Заверико Н. В. – Запоріжжя : ЗДУ, 2004. – 36 с.
43. Загальна декларація волонтерів (витяг), прийнята на XI Конгресі Міжнародної Асоціації Волонтерів // Волонтерський рух „Пенсіонер” в Україні : [зб.] / [упор.: Є. І. Стеженська, Н. В. Вержиховська.]. – К. : ТИРАЖ, 2002. – Вип. 2. – С. 11–13.
44. Збірка казок та оповідань до “Програми занять з профілактики ВІЛ/СНІДу та ризикової поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх у регіонах України” / [авт.-упор.: О. А. Виноградова, Т. В. Журавель, О. М. Лозован] ; заг. ред. Т. В. Журавель. – К. : Видавничий дім “Калита”, 2005. – 96 с.
45. Из опыта поддержки общественных инициатив и добровольчества : сб. / [под. ред. В. И. Яковлева]. – М. : Беловолье, 1998. – 96 с.
46. История социальной педагогики : хрестоматия-учеб. [для студ. высш. учеб. заведений] / [под ред. М. А. Галагузовой]. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 544 с.
47. Івченко Н. М. Особливості розвитку волонтерського руху в Україні / Н. М. Івченко // Теоретичні питання освіти та виховання : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук. – К. : Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук, 2000. – С. 90–93.
48. Івченко Н. М. Участь молоді у волонтерській діяльності як соціальнопедагогічна проблема (інтерпретаційний аспект) / Н. М. Івченко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 1. – С. 23–28.
49. Інновації у соціальних службах : навч.-метод. посіб. / [Т. В. Семигіна, В. Покладова, І. М. Грига та ін. ; за ред. Т. В. Семигіної]. – К. : Пульсари, 2002. – 168 с. – Бібліогр.: С. 140–143.
50. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні : наук.-навч.-метод. посіб. для студ., магістрантів, аспірантів та спеціалістів у галузі соц. роботи, соц. педагогіки / За аг. ред. С. Я. Харченка ; авт. кол. : С. Я. Харченко, О. П. Песоцька, В. О. Кратінова та ін. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2008. – 320 с.
51. Коваленко С. В. Волонтерський рух як важлива складова державної молодіжної політики в Україні / С. В. Коваленко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. – № 2. – С. 89–96.

52. Кононова Т. Б. Очерки истории благотворительности : учеб. пособ. [для студ. высш. учеб. заведений] / Татьяна Борисовна Кононова. – М. : Изд-скоторговая корпорация „Дашков и Ко”, 2005. – 340 с.
53. Курбатов В. И. Социальное проектирование : учеб. пособ. [для студ. высш. учеб. заведений] / В. И. Курбатов, О. В. Курбатова. – Ростов н/Д : Феникс, 2001. – 416 с.
54. Лялюшин Я. В. Формирование профессионально важных качеств волонтеров-консультантов антинаркотических программ: дис. ... канд. пед. наук : 19.00.07, 19.00.03 / Лялюшин Ян Витальевич. – Челябинск, 2003. – 209 с.
55. Лях Т. Л. Волонтерство як суспільний феномен / Т. Л. Лях // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк : Волинський академічний дім, 2004. – Вип. 3–4. – С. 139–144.
56. Лях Т. Л. Волонтерський рух та сучасні тенденції розвитку волонтерських організацій в Україні / Т. Л. Лях // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк : Волинський академічний дім, 2002. – Вип. 2. – С. 44–53.
57. Лях Т. Л. Людські ресурси волонтерського руху та шляхи залучення добровільних помічників до соціальної діяльності / Т. Л. Лях // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка / [упоряд.: О. Л. Караман, Я. І. Юрків] ; Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – К. : Альма-матер, 2008. – Вип. 6. Педагогічні науки. – С. 198–209.
58. Лях Т. Л. Сучасні тенденції розвитку волонтерських організацій в Україні / Т. Л. Лях // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 22–23 квіт. 2002 р.) : [у 2 т.] / [за ред. М. І. Шкіля та ін.]. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – Т. 1. – С. 122–124.
59. Методика організації волонтерських груп : навч. програма для студ. спец. 7.010105 „Соціальна педагогіка” / [уклад. Т. Л. Лях]. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 58 с.
60. Милосердие : учеб. пособ. / под ред. М. П. Мчедлова. – М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 1998. – 214 с.
61. Митрофаненко В. В. Реализация педагогического потенциала студенческого социального добровольчества в профессиональной подготовке специалистов социальной работы: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Митрофаненко Валерий Валентинович. – Ставрополь, 2004. – 221 с.
62. Митрохина О. В. Подготовка несовершеннолетних к волонтерской деятельности по профилактике безнадзорности среди сверстников: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Митрохина Ольга Вячеславовна. – М., 2004. – 218 с.
63. Мороз А. В. Социально-педагогическая деятельность волонтеров зарубежных неправительственных организаций по профилактике девиантного поведения подростков: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Мороз Алексей Васильевич. – М., 2004. – 169 с.
64. Мурашкевич О. А. Як стати волонтером / Мурашкевич О. А. – Луганськ : Луганський обласний благодійний фонд „Підліток” : ЛОЦСССДМ, 2005. – 82 с.
65. Назарук В. Створення та керування волонтерською програмою / Василь Назарук. – К. : Благодійний фонд „Центр волонтеріату „Добра воля”, 2001. – 70 с.
66. Оленина Г. В. Социально-культурные технологии оптимизации добровольческой деятельности студенческой молодежи в сфере досуга: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Оленина Галина Владимировна. – Барнаул, 2004. – 213 с.
67. Організаційні форми діяльності волонтерів / [упор. А. М. Шеремет ; Хмельницький обласний центр соціальних служб для молоді]. – Хмельницький : ХОЦССМ, 2001. – 27 с.
68. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: діагностичний інструментарій : метод. розробки / [уклад. Т. О. Рудякевич]. – Житомир : ЖДУ, 2004. – 20 с.
69. Основи волонтерської діяльності в міжнародному спорті : навч.-метод. посібник / За заг. ред. Є. Б. Євтуха та ін. – К. : НПУ ім. Дагоманова, Інститут соціології, психології та управління, 2012, К. : Фенікс. – 208 с.

70. Основополагающие принципы движения Красного Креста и Красного Полумесяца / [под ред. И. П. Синельникова]. – М. : Международный комитет Красного Креста, 1995. – 50 с.
71. Підготовка волонтерів до роботи у службі „Телефон Довіри” : [метод. посіб.] / [Н. П. Архангельська, С. П. Бабарика, С. Я. Беляєва та ін.]. – К. : ДЦССМ, 2003. – 116 с.
72. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проєктів : збірка / під ред. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2001. – 49 с. – (Серія „Благополуччя дітей та молоді: можливості соціальної роботи”).
73. Под парусом добровольчества. Добровольческие инициативы в НКО : [метод. пособ.] / [сост. Я. Дружинина ; ред. И. Доминова]. – Краснодар : ЮРРЦ, 2003. – 38 с.
74. Подготовка волонтеров для работы на „Телефоне Доверия” : метод. реком. / [сост.: С. М. Лебедев, Е. Г. Сидько ; Николаевский областной центр социальных служб для молодежи]. – Николаев : НОЦССМ, 2001. – Вып. 1. – 37 с.
75. Початкові вправи та вправи на активізацію творчої енергії : реком. спец. соц. роботи та волонтер. соц. служб для молоді для проведення та вдосконалення освітньо-профілак. роботи з дітьми та молоддю / [за ред. К. С. Шендеровського, І. Я. Ткач] ; Освітньо-методичний центр Київського міського центру соціальних служб для молоді. – К. : КМЦССМ, 2004. – 36 с.
76. Прохоров В. Л. Становление и развитие благотворительности делового мира России / В. Л. Прохоров // Российский журнал социальной работы. – 1997. – № 1/5. – С. 38–46.
77. Розширення можливостей недержавних організацій через залучення волонтерів та створення мереж / [Дибайло В., Малеріус Ш., Гривняк Л., Бартоломеюссен С. ; Проєкт Європейського Союзу „Розвиток громадянського суспільства в Києві та обраних регіонах України”]. – К. : Transtec, 2004. – 96 с.
78. Романенкова Л. А. О системе волонтерской помощи в Канаде / Л. А. Романенкова // Практична психологія та соціальна робота. – 1999. – № 6. – С. 41–42.
79. Романова Н. Ф. Методичні рекомендації щодо створення та розвитку студентських соціальних служб / Романова Н. Ф. – К. : ДСССДМ, 2005. – 116 с.
80. Святненко В. Нові технології волонтерства / В. Святненко // Добра воля. – 2004. – № 1 (27). – С. 10–12.
81. Сергієнко Г. З досвіду організації волонтерської діяльності майбутніх фахівців соціальної роботи / Г. Сергієнко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 2. – С. 130–135.
82. Слабжанин Н. Ю. Мозаика Российского добровольчества : факты, ресурсы и мнения / Николай Юрьевич Слабжанин. – М. : Фонд „Созидание”, 2003. – 165 с.
83. Собчук В. В. Волонтерство як школа самореалізації особливості / В. В. Собчук, Л. В. Терещук // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2005. – № 2. – С. 97–122.
84. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Алексєєнко Т. Ф., Басюк Т. П., Безпалько О. В. та ін.] ; за ред. І. Д. Звереві. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
85. Соціальна робота в територіальній громаді м. Києва: досвід 2004 року. Нариси практиків / [за ред. К. С. Шендеровського, І. Я. Ткач, К. В. Савченко]. – К. : КМЦССМ, 2004. – 204 с.
86. Створення сприятливих умов для благодійництва в Україні : зб. матеріалів кругл. ст., (Київ, 9 квіт. 2001 р.) / [упор. Д. Новаківська] ; Міжнародний фонд “Відродження”. – К. : Міленіум, 2001. – 28 с.
87. Ступак Ф. Я. Благодійні товариства Києва (друга половина XIX – початок XX ст.) / Ступак Ф. Я. – К. : Хрещатик, 1998. – 208 с.
88. Суховєєва Н. М. Участь волонтерів у діяльності центрів соціальних служб для молоді / Н. М. Суховєєва // Соціальна робота в Україні на початку XXI століття: проблеми теорії і практики : матеріали доповідей на міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 29-31 жовт. 2002 р.) : [у 2 ч.] / [редкол. В. П. Бех та ін. ; Державний центр соціальних служб для молоді ; Державний ін-т проблем сім’ї та молоді. – К. : ДЦССМ, 2002. – Ч. 2. – С. 170–175.
89. Технологии социальной работы с детьми и подростками : сб. ст. / под ред. В. Н. Келасьева. – СПб. : Изд.-во С.-Петербур. ун-та, 2001. – Вып. 1. – 264 с. – (Проблемы социальной работы).

90. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / [Капська А. Й., Безпалько О. В., Вайнола Р. Х. та ін.] ; за ред. А. Й. Капської. – К. : ТОВ ВКП „Аспект”, 2001. – 140 с.
91. Фирсов И. М. К вопросу о „княжеской благотворительности” / И. М. Фирсов // Российский журнал социальной работы. – 1997. – № 2/6. – С. 61–68.
92. Харченко С. Я. Соціальна робота: історія, теорія та практика : навч.- метод. посіб. для студ., магістр., аспір. та спец. в області соц. пед. та соц. роб. : [у 2-х ч.] / [С. Я. Харченко, М. С. Кратінов, Н. С. Ваховський та ін.]. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – Ч. 2. – 307 с.
93. Шендеровський К. С. Взаємодія соціальних служб для молоді та громадських, благодійних організацій щодо задоволення потреб дітей, молоді, різних категорій сімей в м. Києві / К. С. Шендеровський // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. / Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк : Волинський академічний дім, 2004. – Вип. 3–4. – С. 63–72.
94. Я – волонтер : зб. метод. матеріалів / [О. В. Вадзюк, Н. П. Ковалюк, Г. С. Блашак та ін. ; відп. за вип. О. О. Бількевич]. – Тернопіль : ТОЦССМ, 2001. – 50 с.
95. Як визнавати працю волонтера : практич. посіб. / [упор. В. Дибайло]. – К. : Видавничий дім „КМ Академія”, 2002. – 31 с.
96. Як стати волонтером / [упор. О. А. Мурашкевич.]. – Луганськ : Луганський обласний благодійний фонд „Підліток” : Луганський обласний центр соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді, 2005. – 80 с.

Перелік використаних джерел:

1. Marking end of international year of volunteers, General Assembly encourages all people to become more engaged in voluntary activities [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ООН –Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org/press/en/2001/GA9990.doc.htm>.
2. Taking the measure of volunteering [Електронний ресурс] // State of the world’s volunteer report 2011 Режим доступу до ресурсу: http://www.unv.org/fileadmin/docdb/pdf/2011/SWVR/English/SWVR2011_full_%5B05%5D_chapter2.pdf.
3. Nonprofits a Major Source of Employment Growth Globally [Електронний ресурс] // Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health –Режим доступу до ресурсу: http://www.jhsph.edu/news/news-releases/2013/lester_nonprofits.html
4. Charitable Giving Statistics [Електронний ресурс] // National Philanthropic Trust –Режим доступу до ресурсу: <https://www.nptrust.org/philanthropic-resources/charitable-giving-statistics/>.
5. Intergenerational solidarity and social cohesion –European priorities for Adult Learning [Електронний ресурс] // European Commission –Режим доступу до ресурсу: http://www.enilnet.eu/confpdf/Geraldine_Libreau_Intergenerational_solidarity_and_social_cohesion_European_priorities.pdf.
6. Волонтерський рух в Україні [Електронний ресурс] // GfK Ukraine –Режим доступу до ресурсу: http://www.gfk.com/fileadmin/user_upload/dyna_content_import/2015-09-01_press_releases/data/ua/Documents/Presentations/report_vyshlisky.pdf

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про волонтерську діяльність

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 42, ст.435)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 5073-VI від 05.07.2012](#), ВВР, 2013, № 25, ст.252

[№ 246-VIII від 05.03.2015](#), ВВР, 2015, № 22, ст.146

[№ 1492-VIII від 07.09.2016](#), ВВР, 2016, № 43, ст.736 - положення щодо застосування пробаційних програм набирають чинності з 1 січня 2018 року

[№ 2249-VIII від 19.12.2017](#), ВВР, 2018, № 6-7, ст.43

[№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

Цей Закон регулює відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в Україні.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Волонтерська діяльність та основні засади її провадження

1. Волонтерська діяльність - добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги.

{Абзац перший частини першої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Волонтерська допомога - роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами.

{Абзац другий частини першої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності.

{Абзац третій частини першої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Безоплатне виконання робіт або надання послуг особами, що здійснюється на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин, не є волонтерською діяльністю.

{Абзац четвертий частини першої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

2. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості.

{Частина друга статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

3. Волонтерська діяльність здійснюється за такими напрямками:

надання волонтерської допомоги з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, осіб, що потребують соціальної реабілітації;

здійснення догляду за хворими, особами з інвалідністю, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують підтримки та допомоги;

{Абзац третій частини третьої статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2249-VIII від 19.12.2017](#)}

надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям, внутрішньо переміщеним особам;

{Абзац четвертий частини третьої статті 1 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

надання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;

проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;

сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів;

надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;

надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

{Частина третю статті 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи;

{Частина третю статті 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом [№ 1492-VIII від 07.09.2016](#)}

надання волонтерської допомоги за іншими напрямками, не забороненими законодавством.

4. Держава в особі її органів та посадових осіб підтримує громадську ініціативу щодо провадження волонтерської діяльності, гарантує і забезпечує захист передбачених [Конституцією України](#) та законами прав, свобод і законних інтересів волонтерів, отримувачів волонтерської допомоги, організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів.

{Частина четверта статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 2. Законодавство у сфері волонтерської діяльності

1. Законодавство у сфері волонтерської діяльності складається з [Конституції України](#), цього Закону, інших законів, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

2. Якщо міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародних договорів.

Стаття 3. Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності

1. Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень.

2. Кабінет Міністрів України:

забезпечує здійснення єдиної державної політики у сфері волонтерської діяльності;

розробляє державні цільові програми у сфері волонтерської діяльності;

спрямовує і координує роботу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, та інших органів виконавчої влади щодо реалізації державної політики та державних цільових програм у сфері волонтерської діяльності.

3. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності:

забезпечує реалізацію державної політики у сфері волонтерської діяльності;

вживає інших заходів для розвитку та популяризації волонтерської діяльності;

сприяє поширенню інформації про волонтерську діяльність;

сприяє громадським об'єднанням та благодійним організаціям у їхній діяльності, спрямованій на розвиток волонтерської діяльності;
поширює інформацію про стан реалізації галузевих та регіональних програм сприяння та підтримки волонтерської діяльності;
оприлюднює на своєму веб-сайті наявну інформацію про організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зокрема, інформацію про організації та установи, що залучають іноземців та осіб без громадянства для провадження волонтерської діяльності на території України, протягом трьох робочих днів з дня отримання відповідної інформації;
сприяє здійсненню міжнародного співробітництва з питань волонтерської діяльності, узагальнює і поширює практику роботи у цій сфері.

{Стаття 3 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 4. Доступ до інформації про волонтерську діяльність

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють поширенню інформації про організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів (їх місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет та електронної пошти), перелік фізичних осіб (у разі їхньої письмової згоди відповідно до закону), організацій та установ, які потребують волонтерської допомоги, шляхом розміщення відповідної інформації на своїх веб-сайтах у мережі Інтернет і місцевих засобах масової інформації.

{Текст статті 4 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Розділ II

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВОЛОНТЕРІВ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Стаття 5. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, їхні права та обов'язки

1. Залучати волонтерів до своєї діяльності можуть організації та установи, які є неприбутковими.

2. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, мають право:
провадити діяльність із укладенням договору про провадження волонтерської діяльності з волонтером або без такого договору у порядку, визначеному цим Законом;
отримувати кошти та інше майно для здійснення волонтерської діяльності;
самостійно визначати напрями здійснення волонтерської діяльності;
видавати волонтерам посвідчення, що засвідчують їх особу та вид волонтерської діяльності в межах організації;

відшкодовувати волонтерам витрати, пов'язані з наданням ними волонтерської допомоги, передбачені [статтею 11](#) цього Закону;

страхувати життя і здоров'я волонтерів на період провадження ними волонтерської діяльності відповідно до [Закону України "Про страхування"](#);

запрошувати іноземців та осіб без громадянства для провадження волонтерської діяльності на території України, направляти громадян України за кордон для провадження волонтерської діяльності;

набувати інші права, передбачені законом.

3. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зобов'язані:

забезпечувати волонтерам безпечні та належні для життя і здоров'я умови здійснення волонтерської діяльності;

здійснювати підготовку волонтерів;

надавати волонтерам достовірну, точну та повну інформацію щодо змісту та особливостей провадження волонтерської діяльності;

забезпечувати вільний доступ до інформації, що стосується здійснення волонтерської діяльності організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів.

4. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, несуть відповідальність відповідно до закону.

5. У разі укладання ними договору про провадження волонтерської діяльності або договору про надання волонтерської допомоги відповідні організації та установи відшкодовують прямі збитки, завдані ними, у разі одностороннього розірвання відповідного договору, якщо це передбачено договором.

6. Організації та установи, що залучають до волонтерської діяльності іноземців та осіб без громадянства, протягом п'яти робочих днів з моменту такого залучення письмово інформують про це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності.

7. Організації та установи, що залучають до волонтерської діяльності іноземців та осіб без громадянства, у разі припинення іноземцем чи особою без громадянства провадження волонтерської діяльності протягом п'яти робочих днів повідомляють про це центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції.

{Стаття 5 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 6. Виплата одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройних конфліктів

{Назва статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

1. У разі загибелі (смерті) волонтера під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройних конфліктів сім'ї загиблого (померлого), його батькам та утриманцям виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 500 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб.

{Частина перша статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

2. У разі встановлення інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройних конфліктів, залежно від ступеня втрати працездатності йому виплачується одноразова грошова допомога в такому розмірі:

{Абзац перший частини другої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

у разі встановлення інвалідності II групи - 200 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб;

у разі встановлення інвалідності III групи - 150 прожиткових мінімумів, встановлених законом для працездатних осіб.

3. Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється в [порядку](#) та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України. Одноразова грошова допомога виплачується за рішенням органу, визначеного Кабінетом Міністрів України. Відповідний орган приймає зазначене рішення на підставі звернення набувачів цієї допомоги до нього, довідки судово-медичної експертизи про причини смерті або довідки про характер отриманих поранень у районі проведення антитерористичної операції, а також, у разі необхідності, свідчень керівника одного з підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів, органів державної влади, який перебуває безпосередньо в районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій та збройних конфліктів. До звернення набувачів одноразової грошової допомоги також можуть додаватися інші документи, які підтверджують факт надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій та збройних конфліктів.

3. Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється в [порядку](#) та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України. Одноразова грошова допомога виплачується за рішенням органу, визначеного Кабінетом Міністрів України. Відповідний орган приймає зазначене рішення на підставі звернення набувачів цієї допомоги до нього, довідки судово-медичної експертизи про причини смерті або довідки про характер отриманих поранень у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, а також, у разі необхідності, свідчень керівника одного з підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів, органів державної влади, який перебуває безпосередньо в районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройних конфліктів. До звернення набувачів одноразової грошової допомоги також можуть додаватися інші документи, які підтверджують факт надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, бойових дій та збройних конфліктів.

{Частина третя статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2462-VIII від 19.06.2018](#)}

Стаття 7. Волонтери, їхні права та обов'язки

1. Волонтер - фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги.

Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які є дієздатними. Особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника. Особи віком від 14 до 18 років не можуть надавати волонтерську допомогу за напрямками, визначеними абзацами [восьмим](#) та [дев'ятим](#) частини третьої статті 1 цього Закону, а також у медичних закладах.

Іноземці та особи без громадянства здійснюють волонтерську діяльність через організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності.

2. Волонтери надають волонтерську допомогу на базі організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів, на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з такою організацією чи установою, або без такого договору.

Волонтери можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально, при цьому вони зобов'язані повідомляти отримувачів волонтерської допомоги про те, що вони не співпрацюють з організаціями та установами, що залучають до своєї діяльності волонтерів. Волонтери не можуть надавати волонтерську допомогу індивідуально за напрямками, визначеними абзацами [сьомим](#) і [восьмим](#) частини третьої статті 1 цього Закону.

3. Волонтер може отримати посвідчення волонтера, здійснюючи волонтерську діяльність в організаціях та установах, що залучають до своєї діяльності волонтерів.

4. Волонтер має право на:

належні умови здійснення волонтерської діяльності, зокрема, отримання достовірної, точної та повної інформації про порядок та умови провадження волонтерської діяльності, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням;

зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до навчально-виробничої практики в разі її проходження за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності, за згодою навчального закладу;

відшкодування витрат, пов'язаних зі здійсненням волонтерської діяльності, передбачених [статтею 11](#) цього Закону;

інші права, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності та законодавством.

5. Волонтер зобов'язаний:

сумлінно та своєчасно виконувати обов'язки, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності;

у випадках, визначених законодавством, проходити медичний огляд та надавати довідку про стан здоров'я;

у разі необхідності проходити подальшу підготовку (перепідготовку);

не допускати дій і вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію волонтера, організації чи установи, на базі якої провадиться волонтерська діяльність;

дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом;

у разі укладення договору про провадження волонтерської діяльності та одностороннього розірвання договору з ініціативи волонтера відшкодовувати прямі збитки, завдані ним, якщо це передбачено договором;

відшкодовувати майнову шкоду, заподіяну внаслідок здійснення ним волонтерської діяльності, відповідно до закону.

{Стаття 7 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 8. Отримувачі волонтерської допомоги, їх права та обов'язки

1. Отримувачами волонтерської допомоги є фізичні та юридичні особи, що є неприбутковими організаціями, які отримують таку допомогу.

{Частина перша статті 8 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

2. Отримувачі волонтерської допомоги мають право на:

звернення за волонтерською допомогою;

поважливе і гуманне ставлення з боку волонтерів та організацій і установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів;

{Абзац третій частини другої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

вибір волонтерів та організацій і установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів, форми надання волонтерської допомоги;

{Абзац четвертий частини другої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

отримання інформації про свої права, обов'язки та умови надання волонтерської допомоги;

дотримання правового режиму інформації з обмеженим доступом;

захист своїх прав та законних інтересів відповідно до закону.

3. Отримувачі волонтерської допомоги зобов'язані:

надавати волонтерам та організаціям і установам, що залучають до своєї діяльності волонтерів, повну та достовірну інформацію, пов'язану з наданням волонтерської допомоги;

{Абзац другий частини третьої статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

не створювати додаткових ризиків для життя та здоров'я волонтерів під час надання волонтерської допомоги;

у разі укладення договору про надання волонтерської допомоги відшкодовувати прямі збитки, спричинені відмовою від отримання волонтерської допомоги, якщо це передбачено договором.

{Абзац четвертий частини третьої статті 8 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 9. Договір про провадження волонтерської діяльності

1. Договір про провадження волонтерської діяльності обов'язково укладається:

у разі надання волонтерської допомоги за напрямами, визначеними абзацами сьомим і восьмим частини третьої статті 1 цього Закону, в [порядку](#), визначеному Кабінетом Міністрів України;

за бажанням волонтера або його законного представника, якщо волонтер є особою віком від 14 до 18 років.

2. За договором про провадження волонтерської діяльності одна сторона (волонтер) зобов'язується за завданням другої сторони (організації чи установи, що залучає до своєї діяльності волонтерів) особисто безоплатно надавати волонтерську допомогу її отримувачам протягом установленого в договорі строку, а зазначена організація чи установа зобов'язується забезпечити волонтеру можливості для здійснення волонтерської діяльності. У договорі може визначатися порядок відшкодування волонтеру витрат, пов'язаних з виконанням договору.

3. Договір про провадження волонтерської діяльності укладається в письмовій формі.

4. Договір про провадження волонтерської діяльності може укладатися з особою, яка досягла 18 років. Діти, які досягли 14 років, можуть укладати договори за письмової згоди батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів, піклувальника.

5. Договір про провадження волонтерської діяльності має містити:

опис волонтерської діяльності (завдання);

період провадження волонтерської діяльності;

права та обов'язки сторін;

відповідальність за заподіяння збитків;

умови розірвання договору.

{Стаття 9 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 10. Договір про надання волонтерської допомоги

1. Договір про надання волонтерської допомоги в обов'язковому порядку укладається за бажанням отримувача волонтерської допомоги.

2. Договір про надання волонтерської допомоги укладається в письмовій формі.

3. Договір про надання волонтерської допомоги має містити:

опис волонтерської допомоги (завдання);

період провадження волонтерської допомоги;

права та обов'язки сторін;

відповідальність за заподіяння збитків.

{Стаття 10 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 11. Відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги

1. Волонтерам для провадження волонтерської діяльності можуть бути відшкодовані витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів.

{Абзац перший частини першої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Волонтеру можуть бути відшкодовані підтвержені документами:

{Абзац другий частини першої статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

витрати на проїзд (включаючи перевезення багажу) до місця здійснення волонтерської діяльності;

витрати на отримання візи;

{Частину першу статті 11 доповнено новим абзацом згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

витрати на харчування, коли волонтерська діяльність триває більше 4 годин на добу;

витрати на проживання у разі відрядження волонтера до іншого населеного пункту для провадження волонтерської діяльності, що триватиме більше 8 годин;

витрати на поштові та телефонні послуги, якщо волонтер здійснює волонтерську діяльність поза межами місцезнаходження волонтерської організації;

витрати на проведення медичного огляду, вакцинації та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги.

2. Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, може здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів - у разі укладення з ними договору про надання волонтерської допомоги, міжнародних програм, або установи, організації, з якою волонтер уклав договір про провадження волонтерської діяльності, а також за рахунок інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, не є доходом волонтера та не є базою для оподаткування податком на доходи фізичної особи та єдиним соціальним внеском.

{Частина друга статті 11 в редакції Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 12. Фінансування та витрати на забезпечення волонтерської діяльності

1. Залучення коштів та іншого майна для забезпечення волонтерської діяльності здійснюється відповідно до законодавства.

2. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, самостійно визначають напрями використання залучених на забезпечення волонтерської діяльності коштів та іншого майна, крім випадків цільового надання коштів та іншого майна фізичними чи юридичними особами для здійснення конкретного виду волонтерської допомоги.

{Частина друга статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

{Частину третю статті 12 виключено на підставі Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

4. Витрати на забезпечення волонтерської діяльності формуються відповідно до законодавства.

{Частину п'яту статті 12 виключено на підставі Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

{Частину шосту статті 12 виключено на підставі Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Стаття 13. Відповідальність за порушення законодавства у сфері волонтерської діяльності

1. Волонтери, організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, отримувачі волонтерської допомоги несуть відповідальність відповідно до закону.

{Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

Розділ III

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести зміни до таких законів України:

{Підпункт 1 пункту 2 розділу III втратив чинність на підставі Закону [№ 5073-VI від 05.07.2012](#)}

2) частину першу статті 7 Закону України "Про страхування" (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 7, ст. 50 із наступними змінами) доповнити пунктом 44 такого змісту:

"44) страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги";

3) у Законі України "Про соціальні послуги" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 45, ст. 358; 2009 р., № 38, ст. 535):

абзац сьомий статті 1 виключити;

у статті 17:

у частині другій слова "діяльність яких регулюється відповідним положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України" виключити;

доповнити частиною четвертою такого змісту:

"Особливості здійснення волонтерської діяльності в Україні регулюються Законом України "Про волонтерську діяльність";

4) пункт 1 розділу II "Прикінцеві положення" Закону України "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 44, ст. 656) доповнити абзацом другим такого змісту:

"Установити, що на період дії цього Закону юридична особа, уповноважена УЄФА на здійснення організаційних заходів та проведення чемпіонату, користується правами та обов'язками волонтерської організації, передбаченими Законом України "Про волонтерську діяльність";

5) частину шосту статті 49 Закону України "Про фізичну культуру і спорт" (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 7, ст. 50) виключити.

3. Кабінету Міністрів України протягом одного місяця з дня набрання чинності цим Законом: привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити перегляд і скасування міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.
Президент України

волонтером це

Відповідальність за своє рішення та вчинки;
Оптимістичний погляд на життя;
Любов та співчуття до скривджених
долею; Охорона прав дитини;
Надія на перемогу;
Талант бути
потрібним людям;
Енергійний спосіб
життя; Радість
спілкування!

Волонтери в своїй діяльності поділяються на групи :

1. Підлітки та юнаки, учнів старших класів шкіл та середніх спеціальних закладів, які складають різні групи при ЦСССДМ (у клубах молодих інвалідів, творчих об'єднаннях, школах лідерів, групах самопомоги, молодіжних та дитячих об'єднаннях тощо). Рівень їхньої готовності до будь-якої добровільної соціальної роботи непрофесійний.

2. Студенти вищих навчальних закладів (переважно відділень педагогіки, психології, соціальної роботи/соціальної педагогіки), які звертаються до центрів ССССДМ з приводу практичної допомоги у навчанні за профілем діяльності центрів або проходять у центрах навчальну практику. Рівень готовності до добровільної соціальної роботи наближений до професійного.

3. Батьки проблемних дітей та підлітків (дітей-інвалідів, неповнолітніх груп ризику: девіантної, адитивної поведінки та інші), які об'єднуються в групи самопомоги. Рівень готовності до добровільної соціальної роботи непрофесійний, самоосвітній.

4. Фахівці – волонтери (психологи, педагоги, соціальні педагоги, соціальні працівники, юристи, лікарі), які надають консультативну допомогу соціальним працівникам, іншим волонтерам або практичну допомогу клієнтам соціальних служб. Рівень готовності до добровільної соціальної роботи професійний.

Студенти-волонтери можуть набути фахових знань з майбутньої спеціальності, напрацювати навички спілкування з клієнтами. Для них стає можливим спілкування з професіоналами з обраної спеціальності, знайомство з новими методиками і техніками, отримати все, що може їм допомогти у подальшому стати кваліфікованим фахівцем і допоможе працевлаштуватися у нових умовах функціонування соціуму.

Напрямки можливої діяльності волонтерів:

- Організація дозвілля молоді;
- Залучення волонтерів до масових форм роботи;
- Анкетування, опитування, соціологічні дослідження;
- Проведення інтелектуальних і розважальних ігор;
- Сприяння розширенню світогляду, інтелектуального розвитку дітей-інвалідів;
- Робота консультативних пунктів на базі різних закладів та на вулицях міста;
- Індивідуальна робота з інвалідами вдома;
- Проведення роботи серед молоді;
- Розвиток молоді за інтересами і потребами (розвиток творчого потенціалу талановитої молоді);

- Навчання молоді;
- Проведення зустрічей з молодіжними аудиторіями;
- Пропаганда здорового способу життя;
- Соціальна реабілітація, попередження та подолання негативних явищ у молодіжному середовищі;
- Соціально-психологічне опікунство, соціальний патронаж (діти-інваліди, малозабезпечені, безпритульні діти);
- Участь у виїзних акціях.

Відтак волонтер отримує:

- Задоволення результатами своєї роботи, визнання своєї діяльності колегами та входження в колектив професіоналів;
- Вдячність людей, почуття необхідності та можливість змінити щось на краще;
- Позитивні емоції;
- Нові знайомства та нових друзів;
- Набуття досвіду, отримання нових навичок;
- Можливості реалізації творчого підходу до виконання роботи;
- Саморозвиток, самореалізацію, самоорієнтування, самоосвіту та самовиховання тощо.

П'ять головних причин волонтерства:

- Соціальні контакти з іншими;
- Особистісний розвиток;
- Набуття вмінь та навичок;
- Виклик та досягнення;
- Внесок у суспільство.

Проте сьогодні волонтер працює щоб отримати необхідний досвід, навички, знання та особисті контакти. В багатьох випадках волонтерство розглядається як прямий шлях до роботи.

Створення волонтерської групи.

Формуванню волонтерської групи передують попередня підготовка. Необхідно ознайомити читачів з волонтерським рухом (інформаційні повідомлення з історії руху, про роль волонтерів в житті суспільства, висвітлення їхніх досягнень, організація виставок, відкритих переглядів літератури, присвячених волонтерському руху, зокрема і в бібліотеках).

Позиціонувати читання, як модне проведення часу. У цьому вам допоможуть акції: «Читати Це модно!», «У бібліотеку з другом», «Я раджуся з книгою», «Читаємо. Думаємо. Фантазуємо», які привернуть ваших читачів до лав волонтерів.

Безпосередньо, буде відбуватися залучення до читання самих волонтерів. Тому до групи волонтерів увійдуть, перш за все, активні, творчі люди, які люблять читати і з радістю можуть поділитися своєю любов'ю до читання. Вони формуються з бібліотечних активів, членів бібліотечних клубів та постійних читачів бібліотеки.

Завдання працівників бібліотеки перетворити роботу волонтерів у захоплюючу гру. Можна обіграти елементи команди: емблема, девіз. Продумати буклет, рекламний листок, бейджики.

Після формування групи необхідно провести міні-тренінги або практикум, в якому ви поясните суть їх діяльності, а також організувати урочисте посвячення у волонтери. Цей захід має відбутися з залученням засобів масової інформації. Діяльності вашої волонтерської групи повинна постійно опинятися інформаційна підтримка. Це, перш за все інформаційні стенди, де розміщуються фото волонтерів, план роботи групи, фото заходів в якому вони брали участь, відгуки про їх діяльність.

Також можна оформити тематичну полицю, розробити інформаційно-рекламні форми популяризації їх діяльності.

Діяльність волонтерських груп.

Перш за все, і це головна відмінність від інших бібліотечних волонтерів, вони беруть участь у заходах бібліотеки.

Вагомою допомогою бібліотекарям буде активна участь волонтерів в організації літературних годин, театралізованих заходів, підготовки і проведення ігрових вікторин, оформленні виставок, облаштування в бібліотеці «зелених композицій», «інформаційних куточків».

Беруть участь волонтери і в обговоренні художніх творів та рекламних оглядів

книжкових новинок.

Відвідування з рекламою дитячих книг дитячих притулків, інтернатів і лікарень здійснюється лише за згодою батьків.

Пропонуємо деякі форми роботи за участю волонтерів.

Гучні читання найцікавіших уривків, які можуть пробудити у дітей інтерес до самостійного знайомства з твором.

Можливий варіант, коли волонтери читають вголос, бібліотекар обговорює прочитане з дітьми, а потім разом проводять гру з використанням тієї чи іншої казкової ситуації.

Ігрові прийоми можуть бути різними: інсценування уривків, проведення вікторин, ілюстрації казок, виготовлення виробів. Ефективним буде і конкурс «Продовжимо казку».

Крім цих форм, волонтери можуть брати участь у заходах бібліотеки запланованих у річному плані. Але головною особливістю їх роботи повинна бути все ж популяризація читання.

Для цього використовуються рекламні акції, всілякі конкурси та ігри.

Крім читання волонтери можуть грати в пізнавальні ігри з молодшим віком (настільні літературні та бібліографічні ігри); проводити літературні вікторини і лото; робити разом з малюками паперові вироби і малювати; приймати участь в інсценуваннях; ділитися з іншими своїми враженнями про прочитане.

Крім цього, волонтери можуть бути задіяні:

- Робота з книжковим фондом (розстановка на відкритому доступі, ремонт книг, штампування нових друкованих будівель, формування тематичних інформаційних папок, підшивка газет і журналів);
- поширення інформації серед мешканців мікрорайону та учнів шкіл про майбутні заходи бібліотеки;
- допомога у проведенні соціологічних опитувань серед читачів бібліотеки та мешканців вашого мікрорайону;
- поширення рекламних листівок, візиток про діяльність та режим роботи бібліотеки;
- робота з обслуговування молодшого віку;
- доставка книг на будинок читачам з обмеженими можливостями;
- робота з боржниками молодшого віку (за квартирний обхід, дзвінки читачам-боржниками).

Індивідуальна робота з волонтерами

Для ефективною роботи вашої групи необхідна і постійна індивідуальна робота з волонтерами. Це вивчення літератури, бесіди, міні-лекції, групові дискусії, сюжетні ігри, практичні заняття.

Рекомендується надавати постійне сприяння і зростанню волонтера як читача. Цьому допоможуть аналізи їх читання, опитування та анкетування. Складання рекомендаційних та інформаційних списків, які допоможуть сформувати інтерес до читання і визначити літературні уподобання. Проведення бесід - рекомендацій, рекламних оглядів, під час яких волонтери знайомляться з кращою літературою.

До форм заохочення волонтерів належать: безкоштовний формуляр читача бібліотеки; доступ до інформаційних джерел і матеріалів; першочергове читання нової літератури; вручення значка (бейджика) з логотипом бібліотеки і написом «Волонтер»; запрошення на благодійні заходи; популяризація їх діяльності в мікрорайоні; постійна реклама в бібліотеці; статті про їх діяльність у ЗМІ.

До волонтерів треба звертатися у максимально поважній і довірчій манері:

- з розумінням ставитися до особистості кожного волонтера і до його бажання надавати підтримку;
- поважати його інтереси, надії, очікування;
- виявляти чуйність і постаратися зрозуміти, який вид діяльності найбільше підходить тому чи іншому волонтеру, що в нього найкраще виходить;
- чуйно і з розумінням ставитися до його навчання, кола читання і намагатися з максимальною віддачею використовувати його час;
- не упускати можливості позитивно оцінити якість роботи волонтера і підкреслити принесену

їм користь; заохочувати ініціативу і експеримент.

Формування «волонтерської бібліотечки»

Беручи участь у заходах бібліотеки волонтери, перш за все, рекламують книги. Тому в волонтерську бібліотечку повинні увійти книги, які допомагають розвивати інтерес до читання.

Бібліотечка волонтера повинна формуватися з нових надходжень і, перш за все, морально-етичної тематики.

Протягом всього періоду роботи волонтери збирають їхні відгуки на кращі книги для молодшого віку, пишуть відгуки самі.

Відгуки читачів збираються в папки або оформляються у вигляді альбомів і використовуються в якості рекомендацій для інших користувачів.

В бібліотеках доцільно проводити книжкові виставки з метою популяризації Міжнародного руху волонтерів:

- “Волонтери врятують світ”.
- “Світ волонтерів”.
- “Волонтерський рух в Україні як явище соціальне”.
- “Волонтерський рух та місцева влада: шляхи взаємодії”.
- “Волонтер: людина честі”.
- “Соціальна робота за волонтерами”.
- “Тимурівці” нашого часу”.
- “Волонтеріат в Україні – новий погляд на суспільну працю”.
- “Волонтери – ключ до розвинутого третього сектору в Україні”.

Книжкова виставка: “Волонтер – це той, хто завжди прийде на допомогу”.

Цитата: “Волонтер – це громадянин, який вільно, а не для відображення своїх начебто моральних обов'язків, керується ідеєю суспільної та приватної солідарності. Одного разу показавши свої громадянські та власні обов'язки, волонтер надалі є у вільному розпорядженні суспільства, сприяє розв'язанню місцевих проблем, надаючи пріоритет відвідуванню бідних, терплячих нестатки та знедолених”. Нуово Дізіонаріо, соціолог, Італія

Розділ 1. “Тимури” третього тисячоліття”

Цитата: “Волонтери є основою міцного громадянського суспільства. Бути волонтером означає перший крок в напрямку інтегрування суспільства”.

Розділ 2. “Меценати та волонтери: шляхи взаєморозуміння”

Цитата: “Легко любити Україну до глибини серця й важко любити її до глибини власної кишені”.

Ліга українських меценатів.

Розділ 3. “Вперед, волонтери!”

Цитата: “Волонтери – це люди, які не обмежуються оплачуваною роботою і виконанням звичайних життєвих потреб, витрачають свій час і сили на справи, що не приносять матеріальної користі. Доброчинність існує всюди, де є люди, які піклуються про інших і про проблеми суспільства”. Кенн Алєн, президент американської волонтерської організації “Points of Light” (точки світла).

«Они цветут, сердца отогревая»

4 грудня 2017 року на кафедрі соціальної педагогіки, психології та педагогічних інновацій факультету початкового навчання у навчальному корпусі, за адресою Фонтанська дорога 4, відбувся благодійний захід «Они цветут, сердца отогревая».

Організаторами проекту були студенти 2 курсу (навчальна дисципліна «Волонтерський рух в Україні») та 4 курсу («Дисципліни спеціалізації») факультету початкового навчання за спеціальністю «Соціальна робота», під керівництвом к.п.н., Леонової В.І.

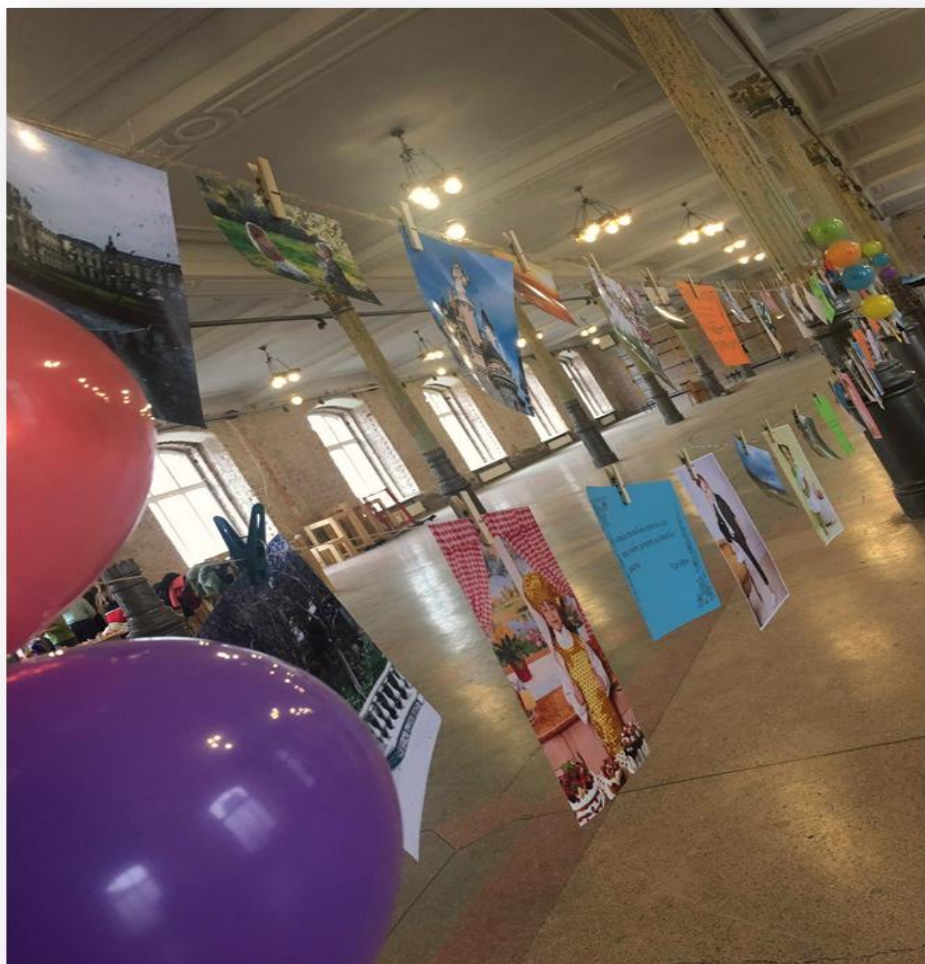
Метою благодійного заходу було: по-перше активізація волонтерської діяльності учнів, по-друге поширити добродійну діяльність серед студентів університету.

Основними завданнями проведення благодійного заходу були:

- за допомогою благодійного заходу зібрати кошти для дитячого обласного інтернату «Світанок»
- навчитися організовувати благодійні акції з урахуванням специфіки місця проведення.

Для проведення благодійного заходу було заплановано:

Організувати фотогалерею з фотографій зроблених самими студентами, на яких зображувалася природа, архітектура, діти.

Організувати проведення лотереї, з можливістю виграти подарунковий сертифікат до квест кімнати на компанію з 2-4 чоловік

Організувати проведення майстер-класу з пісочної арт-терапії

Організувати благодійний фуршет

Організувати фото-зону, яка б розміщувала, власноруч зроблену студентами 2 курсу, інсталяцію зі штучних квітів

Вироблення печива с передбаченнями, для створення доброзичливої та позитивної атмосфери під час акції

Організувати «Дощку побажань», яка давала б змогу залишити відгук, тим самим ми забезпечили зворотній зв'язок з аудиторією

Організувати рекламну кампанію: виготовлення афіш, брошур.

Благодійний захід «Они цветут, сердца отогревая» успішно був втілений в життя, організатори змогли втілити всі заплановані завдання. Вдалося залучити до благодійної діяльності студентів факультету фізичного виховання, студентів факультету початкового навчання, факультету психології та інших студентів та педагогів університету.

Благодійний захід тривав протягом трьох годин, гості могли взяти участь у майстер класі з пісочної арт-терапії, взяти на пам'ять будь-яку з сподобавшихся фотографій, здійснити благодійну діяльність шляхом пожертвування коштів, насолодитися фуршетом, зробити креативні фотографії, набути нові знайомства, отримати естетичне задоволення.

На виручені кошти були закуплені необхідні товари для дітей із обласного дитячого інтернату «Світанок».

Навчальне видання

Леонова Вероніка Іванівна

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ

Методичні рекомендації

Леонова В. І. – кандидат педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 «Соціальна педагогіка», викладач кафедри соціальної педагогіки, психології та педагогічних інновацій Державного Закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

